

ÜLIÕPILASLEHT

Sisu: O. Reintalu: 24. veebruariks. / -ld K-: Meie lugejaskonna probleeme. / Herman Evert: Organiseerumine differentseerumisena. / A. Vaigla: Mait Metsanurk: Jäljetu haud. / Elmar Elisto: Üks tulius üliõpilasromaan. / K-u: Üliõpilaste vanusest. / J. J.: Üliõpilaste omaasutuste korraldus. / A. Mägi: Mõnda üliõpilaskonna omaabi korraldusest. / a.: Üliõpilaspametist. / Akadeemiline kroonika.

№ 2

24. III. 27

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

Suurt tähipäeva mälestame 24. veebruaril.

Sel päeval aastate eest langesid iseseisvuse manifesti kindlad sõnad. Eesti rahvas, siit pääle juba suverään — Tema Majesteet Eesti Rahvas, kuulutas oma tahtmise rippumatuks riikliseks iseseisvuseks.

Teostusid põlvede ihaldused, restaureerus pääle mitmesajangulist varjurma võõraste võimude all Eesti muistne priius, tõusis reaalsena ainult veel vaese nõdrameelse Juhani Liivi vaimuselguse silmapilkude — tõelikkude *lucida intervalia* — prohvetlik visioon — Eesti riik.

Sellest polnud siiski veel küllalt. Meie pidime riikliseks iseolemiseks läbi katsutud saama. Ja siin kinnitasime meie oma priiuse kirja veripitsariga. Ohviristile läksid tuhanded — täismehi, ka rauku, ka koolipoisse — kõik nad nüüd on hinguse asemeil mulla külmas vaikivas põues. (Olgu mõtegi, mis Neid täna puudutab — hell ja soe!)

Seda kõik isamaa — suure armastuse ja suure usutunnistuse nimel. Seda kõik «kõikumatus usus ja vankumatus tahtmises luua riiki, mis on rajatud õiglusele, seadusele ja vabadusele, kaitseks sisemisele ja välisele rahule ning praegustele ja tulevatele põlvedele nende ühiskondlikus edus ja üleüldises kasus», nagu käivad E. V. põhiseaduse akti pühalikud sõnad.

See usk ja tahtmine on meid aidanud ka muudest raskusaegade kitsikutest üle ning viib meid aeglaselt — samm-sammult, kuid järjekindlalt lahendamatele ja kindlamatele oludele riikliselt, majandusliselt ja kultuuriliselt.

Eesti Üliõpilaskond on lahutamatu osa rahvast. Kuid Eesti riigiga on ta seotud rohkem kui paljalt selle kodanikkonna murdosa. Tal on kohustus riigi vastu veel ka kui üliõpilaskonnal ja kui noorusel üldse.

Üliõpilaskond on riigi poolt ju vaimliselt enamale soodsustatud. Ta on ise ka ennast andnud vaimu ja valguse teenistusse, nagu selle tunnuseks on ta endale võtnud valge üldmärgi.

Üliõpilaskond on noorus, see kelle ees kõik lahti seisab ja kes kord kõige peremeheks saab, aga — edasi viimiseks ja arendamiseks.

Sellepärast on üliõpilaskonnal rohkem kui kellelgi teisel vastutust, et Eesti saaks riigiks, «mis on rajatud õiglusele, seadusele ja vabadusele», mis kaitseks oleks sisemisele ja välisele rahule ning võimaldaks meie rahva ja maa kultuurilise ning sotsiaalse edu.

Isamaale on alati meie mõtete ilusam osa! Täna — omariikluse tähtpäeval Eestile üliõpilaskonna ühemeelne tervitus:

Vivat et republica!

O. Reintalu.

Meie lugejaskonna probleeme.

Kõige päält on eelises seisvuse aja hingega ja rahvusvahelise euroopluse ning suurlinna mõjustatud elukäsitusega kirjanik uutes oludes kaotamas lugejaskonna, kes, uutes oludes vormununa, ei saa temaga enam kontakti. Meil on veel liig vähe või pole sugugi neid, kes ostaksid raamatuid riulite täiteks. Seepärast, kui raamatut ei loeta, seda lihtsalt ei ostetagi, ja huvitatud autor aegamööda kaotab ainelised ja vaimlised eeltingimused tööks. Reklaam üksi ei aita, kui seda olekski tehtud sama pääletungivalt, nagu teevad noorurid. Tulebki siis pöörduda riikliku, lugejaskonnate maksude sissenõudmise apparaadiga vältimatuks tehtud abi järele. Võrdlemisi õnnelikumas olukorras on eelises seisvuse üldhariduseta loomuanid, kelle lugejad samuti kasvavad looduslikult ja seepärast ei ole nii kergesti kultuurlainete vintsutada.

Päälegi, nagu see vist igale selge, on praegusaja sugupõlv kirjandusmaitse arengus üsnagi looduslähedane, kultuurmõjutuste suhtes päris ilmsüütu. Kõige enne just seepärast, et praegusel noorpõlvel puuduvad keelised oskused kirjandusele ligipääsmiseks. Tõsi see ju on, et meil olemas mingisugune emakeelne kirjandus, et on isegi — kahjuks küll alles viimaseil aastail ja õige vähe — tõlkeid maailma kirjandusest. Kuid ei eksi vist keegi, kes mõõndab, et olevat emakeelset kirjandust liig vähe ja et liig algeline on see suurema ja sügavama kirjandushuvi ning kirjandusliku maitse arendamiseks. Ahtapiiriline on see alakond tõelikkusest, mida haarata suutnud meie senine kirjandus, küllaltki puudulik on isegi paremate rahvakirjanikkude nägemisoskus ja läbinägemisvõime. Samuti kujundustehnikagi, sest need asjad on orgaaniliselt seotud. Kes võiks meie kaasaegseist proosakirjanikest astuda kas või soomlaste Sillanpää ja Hellaakoski kõrvale? Juhani Ahost

kõnelemata, kuigi Aho on Soomes „oli“ ja soome kirjandus pole kaugeltki esimesi Euroopas. Lisaks: sedagi emakeelset kirjandust õpetatakse õigekeelsuse, emakeele õigekirjutuse reeglite ja harjutuste vahel, kui aega üle jääb — vaheaegadel. Sellest on põhjustatud see, et vaadeldakse kirjandust üldiselt õigekeelsuse õppevahendina (!), ei peeta tarvilikuks ja ei osatagi arendada stiilitunnet, esteetilist meelt. See asendatakse mingi rahvusliku ilmavaate sissejuuretamisega kunstimeelse ilma- ja ellusuhtumise asemel. Ei ole kellegi saladus, et meie keskkooli keele ja kirjanduse õpetajaist on vähe keeleteadlasi, kirjandusteadlasi aga mitte ainultki. On vaid paar kirjandusliku loominguga kokku puutunud õpetajat. Teised kõik on õppind, või õpivad praegugi veel kirjandust asjaarmastaja Kampmann'i ja mõnede ebatäpsete, meeleoluliste arvustuste järele, mis ilmunud esiteks ajalehe joone all ja siis äratrükina raamatus. Mis aitavad kõik hädad tahtmised ja püüdmised, kõik need kongressid ja õppe- ning õpimetoodide harutamised, kui tegelikult ei suudeta orienteeruda õpetusaines eneses, kirjandusnähetes, kui ei suudeta mõista ega avada õpilasele ei toodet üksikomadustes ega toodangut üldse. Ülikooli kirjandusteaduse kateeder? Kuid mis õieti saab teha paari kolme semestriga, kui tuleb alata päris algusest, kui puuduvad keelised eeluskused jne. Vaevalt „nõuetavaid eksareid“ saab maha sportida — ja kirjandusteaduse kateeder on ju üksi kirjandusteaduse õppijaile. Kõik teised peavad rahulduma kirjandusliku kultuuri mõttes keskkooliga. Nii isegi enamik meie noorureistkirjanikest on kas teistes teaduskondades või katuvad läbi ajada jumala anniga. Kuid loomuandlised eelded kunsti alakonnas on ju ainult enesest mõistetav asi, paratamatud looduslikud eelded, milledest üldse midagi pole

päale hakata, kuid milledest üksi jätkub ainult kultuuriliselt alaealiseks tööks primitiivsele tarvitajale. And ei vabasta kedagi tööst, süstemaatilistest vaevast. Ja töö üksi õpetab ainult õpetatud, teadlikku ja arusaajat tegijat. Seepärast ei ole vist pessimistlik järeldada, et meie praegusele lugejaskonnale kättesaadav toodang ja selle kooliline lähendamine huviosalistele on maitsearenduslikus mõttes õige puudulik ja kirjandusel on ees kauemat aega kestev rippuvus riigi kaudsetest või otsekohestest maksudest, riiklisest toetusest. Eelmisele puudele liitub veel rahva arvuline väiksus, mis ei luba ka avarama ulatusega lugejaskonna juures tõsta tiraaži üle teatava, võrdlemisi üsna väikese arvu. (Ekspordi sel alal pole oodata.)

Lugejaskonna kirjanduslikud huvid, kirjanduslik maitse ja lugemistarvidus juurdub ikkagi toodangus, vähemalt õige tähtsal määral. Ja toodang omakord oleneb lugejaskonnast, mugandudes selle teatava astmeni. Kui meie kirjandustoodangule ei või panna rasket lugejaskonna vormimise, soetamise ja arendamise ülesannet ja kui kooliline kirjandusmaitse arendamine, kirjanduse lähendamine lugejale on õige saamatu ja algeline, siis võiks ju olemasolevat kirjandust lähendada lugejaskonnale arvustuse, raamatukogude, kirjandusõhtute, reklaami ja muu kaudu. Tuleks olemasolevat kirjandust intensiivsemalt kasutada esteetilise kultuuri, elu esteetilisuse huvides. Ei tea hästi, millega ja missugustest kaalumustest väljudes täidetakse maal ja linnakestes rahvaraamatukogud. Kuid üldine, isegi asja organiseerivate inimeste kirjandusmaitseline kultuuriaste ei luba mõõnda eriliselt hädad. Kirjanikkude liit igitahes ei näi asjast huvitatuna ja jätab selle organiseerimistööst isegi meie oludes kirjandusest vähemhuvitatute ja vähem kompetentsete asutuste või isikute

hoolde. Kooliraamatukogude suhtes on teatavaid kogemusi ja ülevaadet. Need on, päale mõne mõõndatava erandi, täitsa juhuslikult ja hää kirjanduse huvide vastu pillavalt kokku aetud. Kõige päält on neis kirjanduslikku põhku samavõrd kui kirjandust ja harva mõnes on hää teos ostetud suuremas eksemplaaride arvus kui vähe tarvilik või tarbetu. Sellele on küll tähelepanu pöördud varemini (Alle „Tarapitas“ ja Bernh. Linde „Loomingus“). Kuid kõigi nende sõnaliste valangutega asi ei parandu. Tuleb jääda ootama kirjandusliku haridusega ja maitsega korraldaja tegevast kätt.

Mis puutub kirjanduslikku arvustusse, millel on loomuomast kaks eesmärki — avada lugejaskonnale kirjandustoode, teha see nähtavaks, esteetiliselt aistitavaks ja mõistetavaks ja teiselt poolt, juhtida loovkirjaniku tähelepanu toote puudetele ja paremustele, uutele märkamisaladele ja -oskustele ja kujundusvõtetele — siis meie senine arvustus näib kaotavat iga teovõime ja usaldatavuse. Ikka enam ja enam tungib teatavaks ammu aimatav tõsiasi, et meie meeleolutsev, följetonistlik ja teadusliku distsipliiniga arvustus on enese ise ära söönd. Või vähemalt on ennast ära söömas. Kuidas ja missuguste tagamõtetega polekski kirjutatud kas või Inno Vase *Meie kirjandusliku kriitika pankrott*, 1926, kuidas temasse ei suhtutakski ühelt või teiselt asendilt — ta on olemas ja seesugusena mitte põhjustuseta. Faktilise materjali vastu ei saa millegagi. Mitte sellegagi, et see följetonistliku kriitika kriitika on ise följetonistlik. Meie harilik arvustus on kõige päält ebateaduslik, pinnaline, nägemisjõuetu, s. t. läikele kulund üldkohti pidi libisev mitte ainult diletantlik, vaid sagedasti sihilikult mitte-aus. See ei oska tootes avada ei kirjandusesteetilisi (poetilisi) ega kirjandusajaloolisi väärtasju või väärnähtusi, ei suuda siis avarada ega süvendada usutavalt põhjendada maitseingulisi elamusid, ei vasta oma ülesandele —

kirjanduspedagoogilisele loovtööle. See teeb ennemini vastastikuse reklaami, vastastikuse imetlemise („Gegenseitige Bewunderungsschule“) või mahategemise ebaasjaliku mulje. Teatava piirini on ju lugejaskonna iseseisvumata alaealise maitsegi kihitusel sellest tulu, kuid seda on liig vähe kirjandusliku kultuuri tõsisemaks süvendamiseks. Siingi tuleb ootama jääda teaduslikku arvustust: üksikasjalikku, peenelt eritlevat ja valjult põhjendatud meetodilist tööd.

Reklaamiga on asjad nii, et see oskamatuses kätes saavutab sagedasti ootustele vastupidiseid tulemusi, diskrediteerib toote lugejaskonna ees. Eestlane on kaaluv ja ettevaatlik. Kui miski asja liig pääletungivalt pakutakse, arvab ta kohe, et lahetakse tüsata — olgu see siis pastlanahk, saapaviks või luuletuskogu. Kuulab enne ettevaatlikult tuttavatelt ja sõpradelt, ise ju enne dispooneerund järelpäritava asja vastu ennem eitavalt kui pooldavalt. Ja kui midagi halba ei kuule, katsub veel enne oma käega järele ja siis ehk ostabki lõpuks, kui just tarvidust on. Tarvidust peab olema! Tarviduse olemata ei aita kirjandusõhtud, sest publikum ei lunasta sissepääsu tähti.

Mis lõpuks puutub meie kirjastustesse, siis need väljuvad äri, mitte kirjanduskultuurilistest kaalumustest, peavad ennem raamatu menu kui väärtuse asjatundjaid, juri'd (kuivõrd nad pole seda ise) silmas. Neid huvitab pea ainult ostja rahapung, mitte lugejaskonna maitseareng, mida viimast ärimõtte kätte ei või usaldada kultuurihuviline ühiskond, nagu ei usalda esimest toote ostja.

Reklaam ja muu propaganda arvustus, kool ja ülikooli kateeder, kirjastused ja kõik muu — need suurendavad lugejaskonda, süvendavad ja suundavad kunstihuvi ja maitse kvaliteeti ainult sel korral, kui alusena on olemas toodang, millele võib toetuda. Pole toodangut, pole loomulikult maitseingut, ja halb toodang soetab ainult halva maitsega lugejaid. Süüdistada eest-

last kunstihuvi ja kunstimaitse puudumises võiks alles pärast seda, kui kõrgeväärtuslik ja kaueamat aega kergesti kättesaadav kunstitoodang poleks suutnud leida tõsiselt huvitatuid ja poleks loond tarviliku maitseingustatme. Kuni ei ole kirjandustoodangut, või kuni see on aineliselt ja vaimliselt kättesaamatu, ei ole mingit põhjust juhatada süüpingile lugejaskonda. Meie loodus pole rikas, elatume visa tööga, mis end seni siiski enamvähem on tasund. Kuigi jääb liig vähe aega mõnulemiseks, siis esteetiliste loomutarvete rahuldamine polegi paljas mõnulemine. See on inimlike hingeliste põhitehete kajaline rahuldamine. Seepärast leiduks alati huvi kunsti ja kirjanduse vastu eestlaselgi, kui see omapoolt oleks suundund visa ja ausa töömehe esteetilisest elamustest, kui see võimaldaks esteetiliste põhitarvete rahulduse. Ega ometi kohvikus „loodud“ kirjanduse elulisse tarvidusse ja väärtusse usu needki, kes sellelaadilist kunsti viljeldavad. Kunst suundub elust, kunstilooming mitte kunstniku eneseküllastund sisemusest, sest see sisemus on tühi, kui elu selle pole täitnud. Missuguse eluga keegi enese täidab, kuidas ta seda sisse hingab, olgu tema enese teada, aga... Ja üksi elamismaitse huvides ei tohi kuidagi nõuda, et ebaeluline, elustirdund sisemusest õhku konstrueeritud ebaeluline toodang haaraks elulise lugejaskonna. Lugejaskond enamikus ei pääse peitu tõsielulise tõelikkuse eest, sest peab oma enese ja kirjastusegi elatamise hankima oma töö ja vaevaga. Kirjanikul, kellel puudub reaalteeditunne ja haritud silmamõõt tõelikkuse suhtes, sel tuleb eluaeg kas paluda või ähvardada või kuidagi petta lugejaskonda, et teda loetaks, ostetaks ja austetaks, et lihtsalt elatetaks teda, loovkirjanikku, aineliselt ja moraalselt, tema ebamaitsetava toodangu kiuste.

Kutseline kirjanik, kelle vaim-

line ja aineeline elatumine oleneb ainuüksi kirjandustoodangust, kellel ei ole muid hooldajaid päale tarvitaja-lugeja (ja missuguseid muid metseene tohikski olla?), peaks oma lugejaskonna eest hoolitsema veidi teisiti kui nüüdisaegne kirjastaja. Tal tuleb luua omale lugejaskond ja — kuigi parandagu maailma saatan, kel selles olevas ei vea! — ikkagi veel tõsiselt kunstihuviline ja haritud maitsega lugejaskond. Ainult lühidanägeliselt-õrimehestund kirjanikutüüp võib „seeni treida“: paari tunni pärast ei vaja isegi spordiharrastajad teda, ega tema kergekäelisi suleratsutusi. Aktiivne osa, nimelt edasitõmbav osa kunstilises üldkultuuris tuleb täita loovkirjanikul ja — tuleb mõnigi kord vedada rasket koormat vastu mäge. Üksi loomuandega seda nüüdispäevil teha ei saa, kuna teatav osa — ja just kaalukam osa — lugejaskonda kasvab nii mitmeski asjas kirjanikust üle¹⁾. Kui näiteks soome

kirjandus- ja lugejaskonna osavõtt ja maitse on meie omast ette arenend, siis mitte ainult soomlaste suurema päädearvu pärast. Kvaliteeti tuleks ka arvestada, sest Soomes ju kauemat aega viljeldavad kirjandust (hää and sugudesse!) kõrgema üld- ja eriharidusega kirjanikud. Andekas või vaimukas poolharitlane, harrastaja-asjaarmastaja on see, mis ta on: ühekülgse ja ladvalise, piiratud vaalemis-, nägemis- ja mõistmisvõime ning alakonnaga, omaõpitud kujundustehnikaga. Samal haridusastmel asuv lugejaskond võib ju teda luge-dagi, aga sügavamalt haaravat ja edasitõmbavat huvi tuleb tal otsida mitte loomingu, vaid poliitsemise teil. Kõrgema kultuuriastme lugejaskond loeb teda kas üleoleva uudishuvi või kodanikukohuste pärast ja esteetiline nauding on ju ennakult halvatud. Lugejaskonna esteetiliste tarvete ja kirjandusliku kultuuri huvides peab nõudma kaas- aegselt kirjanikult kõr-

gemat hariduslikku tse-n-sust. Seni on liig harilik veel see võimalus, et kirjanduse alale siirduvad need, kes puuduliku eelhariduse pärast osutuvad mujale kõlbmatuiks, kuid oskavad eesti keele õigekirjutust (kuidagi viisi) ja hellitavad kuulsusunistusi (petlikke). On's meie eesti kirjandus selline ala, kus haridus pole nõuetav — eeltsivilisatsiooniline raatmaa? Vaatamata sellele, milleks peab keegi meie kirjandust või kelleks omaette iseennast, eesti kirjandus on euroopalisel täiseastumas, ometi on meil seda elulist ala viljeldamas peaaegu ainuüksi meistreid, is e õ p p i n d meistreid, ja nii ütlemata vahe inžinööre. Vajame inžinööre. Lugejaskonna kirjandusliku huvi ja maitse kasvauseks vajame seni väliskirjandust. Või jälle ei tuleks kirjanikkonnal teha lugejaskonna aadressil isenesele asitõenduslikke etteheiteid, osatades selle huvi- ja maitselagedust.

—Id K. —

¹⁾ Huvitav on ses suunas lõpuni mõelda Fr. Tuglase mõtteavaldusi intelligentse lugeja suhtes Üliõpilaslehes 1924 („Veljesto“ erinumber).

Organiseerumine differentseerumisena.

Miks valitakse just teatud üks või teine intüümühing? Mis on nende eriomadused, mis võerale silma paistavad? Vist ig üks vastab, et esimese vahe organiseeritute vahel teevad värvid. Värv on väline tunnus. Väliseid tunnuseid mitmete maade üliõpilaste juures tarvitatakse mitmesuguseid, nagu: ülikond, peakate, kaelaside, värviiline pael, esimärk peakattel, rinnanõel, ripats taskukella keti küljes, jalutuskepp j. n. e. Tartu üliõpilaskonnas on tarvitusel ainult kolm nimetatud märkest: peakate, esimärk sellel ja pael üle rinna. Peakate — müts on mitmevärviline. Värvide koosseis ja järjekord on igal ühingul isesugune ja patenteeritud. Samad värvid on ka värvipaelal. Algajad liikmed pea kõigis värvimütse kandvais ühinguis kannavad ühetaolist musta mütsi, mittel hõbe mo-

nogramm, mis ühinguale sümboolsetest tähtedest koosnevat, seega arvatavasti igal ühingul isesugune. Ühingute tüüpide järele on värvikandmist raske teravalt eritella, võib vaid konstateerida, et kõik korporatsioonid kannavad täisvärve, s o. mütsi ja paela kodus ja väljas, seltisid väljaspool oma ruume värve ei kannu, kuigi neid on mõnel pool koduseks tarvitamiseks, ning et vist kõik maakondlised kogud kannavad värvipaela, mõned aga ka värvimütsi. — Nende noorte peale, keda mõjutab peamiselt inimese välimus ja väline efekt, avaldavad värvid tõmbavat ja otsustavat mõju. Eriti veel, kui värviiline ühing esineb teiste kirevate väliste atribuutidega, nagu nikaldatud mõõgad, lipud ja kohevad sleifid. See on paraad ja poleks õiglane, salata selle omapärast ilu.

Teised aga on värvide vastu eitaval seisukohal, nähes neils põhimõtteliselt liigset tähepanu tõmbamist välispidisele, kuna seda vääriks rohkem seesmine isik. Teiseks ei suudeta kannatada eriti Tartus tarvitata väre, sest et need on üle võetud meie ajaloolistelt vaenlastelt, parunitelt ja meile hingeliselt võerastelt junkrutelt ühes sellejuure kuuluvate kommete ja hingeeluga. Korporatsioonidel, eriti vanematel, on värvidekandmine ja n. n. iganenud traditsioonide täitmine nende ajaloolise arenemiskäigu seletatav, kuid sama ei või aga ütelda värvveõtnud maakondlikkude kogude kohta, kes iseenesest peale oma ajalugu lugema hakkasid ja kel täieline vabadus oli välismärki võimata jätta, või nii ehk teisiti teha. Miks nad sellejuures just korporatsioonidelt eeskuju

võtsid ja seda puudulikult jäljendasid — on tänaseni seletamata.

Teiseks silmapaistvaks erinevuseks ühingu vahel on nende korterid: kas on oma maja või ei ole seda mitte. Mitmetel ühingutel on, mitmetel lehvivad ka lipud ja kena maja annab tunnistust ühingu soliidisusest vastuvaidlemata. Sisemusega võidakse tutvuda alles hiljem, ja harva sedagi, sest võeraste juurepääs sinna ei ole kerge.

Kolmandana võib nimetada vilistlas-kogu, mille koosseisust on vahetevahel võimalik osalist pilti saada. Tubleid ja tuntud vilistlasi on aga igal ühingul, kel vilistlaste arv pole liiga väike, nagu mitmel nooremal.

Otsustava tähendusega ühingu valikul on aga see — kuhu kutsuvad juba organiseerunud sõbrad ja tuttavad, endised koolivennad või sugulased. Tutvumine ühe intiimühingu iseloomuga on peaaegu võimata, kui pole selle liikmete hulgas ühtki tuttavat, kelle kaudu oleks võimalik kontakti luua. Võõrad sisse ei pääse, kuskil pole kuulutusi ühingu asukoha üle, ei selle kohta, et ta omale sooviks liikmeid rekruteerida või, et ta annab enese kohta informatsiooni soovijaile. Harvad on juhud, kus ühingutes on mõni avalik kõne või kõnelevad ühingu liikmed väljaspool selle sihiga, et oma ühingu tutvustada ja sellele poolehoidu võita. Tutvumine sünnib tutvate vahetalitusel ja kui kord juba

ühthe kilda astunud, siis sinna kilda ka jäädakse, väljaastumist tuleb ainult äärmise sobimatuse korral ette.

Pikemaajalisel akadeemilistes ringkondades liikumisel kuulatakse ka muud iseloomustavat ühe või teise ühingu kohta, kuid seegi kuuldu on nii juhuslik, et selle põhjal päris teadlikku ühinguvalikut toimida ei saa.

*

Kui nüüd organiseerumine ja eriti ühingu valik sünnib nii kaudsetel ja juhuslikel põhjuseil, kus isik end passiivselt arenevast sündmuste käigust kaasa tõmmata laseb. sest teadlikuks sammumiseks puuduvad tal tarvilised teadmised, siis kerkib üles küsimus. — kas niisuguse juhusliku valiku juures on või saabki olla ühe organisatsiooni liikmel erilisi, peamiselt selle ühingu liikmetele omaseid tunnuseid, millega ta tunduvalt erineks iga teise org-i liikmetest. Kas on lahkuminekut vaadetes, püüetes, sihtides? Peab tunnustama, et üldiselt seda ei ole. Ka pole erinevust iseloomudes, see pole nii elamuseski küllalt kindel ja üldine. Nii et isikutena võttes sünniks suurem osa ühe ühingu liikmetest väga hästi iga teise ühingu liikmeteks ja, võib olla, tunneks end uues kohas mitte halvemini kui vanas, eeldusega, et välised tingimused pole halvemad. Samuti raske oleks väita, et organiseeritud üliõpilased oma vaimlise tasapinna poolest üldiselt kõr-

gamal seisavad „metsikuist“, sest ka viimaste hulgas tuleb ette isikuid, kes oma intelligentsuselt tuntavalt üle keskmise on, nagu ei puudu ka organiseeritute seas tüübid, keda oma ebaseltskondlikkude elukommete pärast on sunnitud ülikoolist lahkuma. Rohkem aktiivsust ja seltskondlist liikuvust võiks vahest küll organiseerituile omistada, sest nad on tegevamad ja tooniandjad kõigil üliõpilaselu aladel. Viimasel erinevusel pole aga niipalju tähendust, et ütelda ei võiks: organiseeritute koosseis pea kõigis intiimühinguis on oma vaimliselt küllalt sama mitmekesine ja kirju, nagu terve üliõpilaskonna koosseiski.

Jõuame tagasi ülesseatud küsimuse juure: kui hästi suudavad kõige mitmekesisemate ja erinevate kalduvuste ja püüetega isikuist koosnevad ühingud täita neile esitatavaid õige suuri nõudmisi üldse ja kasvatusel alal eriti? Kas on siin suurte tagajärgede saavutamise võimalik? Peame vastama eitavalt. Ühingu sisemine kord on demokraatiline, otsustab häälelannamus, vähemuse diktatuuri ei ole. Ühemeelne enamus võib tekkida niisugusel üldisel tasapinnal, kus veel ei ole alanud vaadete erinemine. Mida erinevamate vaadetega isikud, seda vähem on neis ühist ja seda madalam peab olema see tasapind, kus nad on ühel meelel. Ühised vaated on neil ainult primitiivsetes asjades ja ainult

Mait Metsanurk: Jäljetu haud.

Romaan. Noor-Eesti kirjastus, Tartus 1926.

Momendid me rahvuslikust reaalelust, lõiked me minevikust hakkavad ikka enam me ilukirjanduses kajastuma. A. Kivikas hingestab omas toodangus asunikku, uusasuniku elu-olu, A. Tammsaare „Tões ja õiguses“ kehastuvad läinud aastasaja lõpu inimesed, asunikud soosaarelt — Vargamäelt. Ja Mait Metsanurk „Jäljetu haus“ läkitab lugeja „allilma“ tutvunema „Maksva Korra“ kukutajatega, pigemini — kukutajaga. Nii on viimaks mainitudki romaani alusplind ühiskondlik.

Romaani saamisluugu seletab autor: „Selle käsikirja andis mulle tultav noor advokaat . . .“

„Sellele õigusteadlasele oli hiljuti sõjakohtu otsuse järele hukatud tähtis kommunist oma päevaraamatu ehk pihtimise annetanud . . .“ (Seletuseks, lhk. 5, 6).

Õeldu järele pole „Jäljetu haud“ mitte Mait Metsanurga „Jäljetu haud“, vaid Kristjan Raudma päevaraamat, kuna Metsanurga teeneks jääks vaid surmamõistetud päevaraamatu ilukirjanduslik kohendus ning teosele „lõpetatud kuhu“ andmine, kuna romaani päälkirigi oleks päevaraamatu lehekülgedelt kantud: „Minu haud olgu jäljetu“ (lhk. 96).

Mis puutub romaani isikutesse, siis on see pääisiku minaromaan. Selle isiku — ideelise kommunisti, kohaliku keskkomitee juhi Kristjan Raudma — ümber keerleb kogu „asja“ elu, seisang ning surm.

Kristjan Raudma oli tähelepanelik ning hell-vastuvõtlik natuur ju lapsepõlvest. Ju karjasena nägi ta ülekohtu, rõhumist eneste — karjaste — keskel. Siingi ihati võitlust, ihati verd — vaid näha, ei aga enesest valada — tilkagi. Lapsepõlve mälestused, kirjanduslikud

eeskujud, kannatuslood jne. inspireerisid võitlusaadet vaevatute eest.

„Ülekohus on mind sünnitanud, nagu vihm mürgise seene“ (lhk. 30).

Ning ülekohtu eest tuleb kätte maksa: seda tegi Mooses, seda lubab Moosese Jumal.

Kr. Raudma on Moosesena sõjakas, kes vihahoos tapab suguvenna. Ent hiljem hakkab kahtlus sööma ta südant. Ta muutub rahutuks, otsitsejaks, skeptikuks:

„Tänane päev sünnitas I'egioni kahtluskorpioneer, kes mind õsiti hammustavad“ (lhk. 243).

Ta mõttekihituses on igavene küsimuste astmestik: kas on õigus sõdida, tappa? Mis on surm? On tahe vaba, oleme vastutavad oma tegude eest — determinism või indeterminism? Need vastamatud küsimused piinavad teda, ent ta on valit oma „tõe“ ohvriks:

„Minu veres on võitmatu sund võidelda ja ennast ohverdada“ (lhk. 13),

sellel pinnal suudavad nad töötada koos. Niipea aga, kui tuleb arutusele küsimus, mis on vähem käegakatsutav ja iseenesest selge, kerkivad esile ka äärmised lahkiminekud ja küsimus või kavatsus tuleb jätta tarvilise poolehoiu mitteleidmise pärast. Et varastada ega valetada ei tohi — see on igalpool vaidluse ta tunnustatud, kas aga joomine ja suitsetamine ka ebavõrused on — selle üle lähevad arvamised veel väga lahku. Rääkimata niisugusest küsimisest kui üliõpilase au, selle kaitsmine, aumeheikkus, viisakus, suhtumine rahvale, riigile j. n. e. j. n. e.

On ka tõsiasi, et niisuguste sügavamais küsimisest erihingud üldiselt midagi erilist enesest ei kujuta ega oma liikmetele anda ei saa. Nende tegevus peab jääma neile aladele, millest rõhuv enamus ühteviisi aru saab. See on aga ülepääsmatuks takistuseks ühingu töö süvendamisele. Kuna ühingud on peale ühe erandi tegevate liikmete arvuga tuntavalt alla saja, suur osa isegi 20—30 kooskäiva liikmega, siis ei võimalda see väike arv mitmesuguste erihuviliste rühmituste tekkimist ega olegi niisugused soovitatavad ühingu ühtluse ja ühtsuse rikkumise kartusel.

Et see liikmete mitteühtlusest tekkiv pahe senini väärikselt laiaulatuslikult kõne alla pole tulnud, on seletatav meie praeguslaadi üliõpilaselu noorusega. On vahest kolm neli aastat, mis on ol-

nud organisatsioonidele tööaastaks ja see aeg on üldiselt läinud organiseerumisele, ilma et küllalt süveneda oleks suudetud. Nüüd on juba organisatsioonide arv ja liikmete hulk püsivamaks muutunud ja on, nagu meie riigi ja rahva elus üldse, hakatud oma elule ja tegevusele kvaliteedituliselt rohkem tähelepanu omistama. See on aga toonud päevavalgele suuri lahkiminekuid ühingu ülesannete ja edaspidise arendamise suuna määramisel, mille tagajärjeks on töö loidus ja vaimustuse langemine. Niisugused kriisid mõjuvad aga ühingu väga raskelt ja organisatsioon kui niisugune ei suuda enam tarviliselt rahuldada liikmete poolt temale esitatud nõudmisi. Seisukord laheneb sellega, et üks osa liikmeid ühingust lahku. See on vähemus, kes oma soove ühingu teostada ei saa, n. n. vastasrind, või ka üksikud isikud kel ühingu elu vastuvõtmatuks muutunud. On see aadri-laskmine mööda, võõras element väljas, siis võib ühing mõne aja süveneda kuni lahkiminekute tekkimiseni uuel tasapinnal. Lahkunud vastasrind aga, kui ta ise üksmeelne ja elujõuline, asutab sagedasti uue ühingu, nagu näitab seda suure arvu nooremate ühingu tekkimislugu. Kas ei või seesugune pereheitmise korduda ka edaspidi samuti iseendast ja muretul või oleks soovitatavam seda harilikult ära hoida?

Ajaloo korduvad ühiskonna orgaa-

nised protsessid, mitte aga konkreetsed nähtused ilma muutusteta. Kui enim oli niisugune uute üliõpilashingute tekkimine harilik, siis on ta ka nüüdki võimalik, kuid harvem loomulik. Enne oli ühinguid vähe ja iga uus suutis tõesti vanadest eraldumise järele elujõuliseks saada, sest eesti üliõpilaste arv kasvas ja nõudmine ühingu järele ühes sellega. Nüüd aga on uute ühingu teostamiseks vähem mõtet ja võimalusi ning lahkujad võivad paremal korral mõnda teise ühingu astuda või aga üldse organiseerimata jääda. Ühing on kaotanud lahkujatega osa jõust, mis tema tegevust mõneks ajaks nõrgendab.

Kuid kriisilahendamisele järgnev parandamise ajajärk pole mitte raske. Kosumine läheb kiiresti, kui on võõra vere kaotusega saavutatud tarviline üksmeel. Eriti kurnav on aga ajajärk enne kriisi, kui raskused alles tekivad ja nende all juba kannatatakse, kuid neid veel küllalt selgesti ei tunta ega parandusabinõusid ei nähta. Kuna üliõpilashüing on niisuguse muutuva koosseisuga organisatsioon, kust vanad, enam ühtlustunud liikmed lähevad ja kuhu uued, vähem ühtlustuvad juure tulevad, siis ei ole millegagi garanteeritud, et ühingu kord saavutatud ühtlane ilme püsiks ja mõne aja pärast uuesti endistesse vastolude raskustesse ei satuks ning koguni vastupidiseks ei kujuneks. Niisuguses käärimise seisukorras ja kindlusetu mee-

ning ohverdudes inimkonnale arvab ta kandvat kõrgemalegi meelepära. Ent inimesed on loitud, mõnususte iha on neis piiritu. Keegi ei taha (pääle teda — muidugi) tõe eest ohverduda.

Kr. Raudma ohverdub. Ta annab etenduse, kuidas inimene sureb.

Kogu romaani kannab mingisugune kahtluse vaim. Kõik kavatsused on pakitud süngesse usutuse halli paberisse. Ning nii jäävadki need „ilusad“ ideed paberisse, paberile.

Nende ideede kaaskandjatena vilksutub veel mõnegi „seltsimehe“ siluett. Ent need on kergesti liuglevad liivaterakesed tormis ühiskondliku elu rannikul.

Mis pakub lugejale taolisel poliitilisel keskkonnal ning sellisel „sotsioloogilisel minial“ laotuv ilukirjanduslik lehekülg?

Mis on „Jäljetu haud“ esteetiliselt, eetiliseks?

See on raske raamat. Kaaluv raamat. Romaan paiguti piiblikku lausestu-

sega ning süngelt-sügava psükoanalüüsiga. See teos pole tavaline. See on negatiivsest tüübist tulenenud positiivne teos.

Siin libistuvad kiiresti kaduva elu leheküljed. Siin on elu mõtte, elu teo otsingute suur ahel. Siin kahtluse, küsimuste astmestik. Siin kunstiliste enesepaljastuste altar ning surmaeelsete lepitusotsiskelude viimseid leegiloistid, viimse mõtte mõttest läbijooksud — paradoksid ja lõpuks Saatuse Kirja lõplik loovutusakt.

Lühidalt — see on inimese elulugu. Siin esindub ta: sünd, elu — kannatus, surm.

Romaan on üles ehitatud päevaramatulistest päätükkidest. Tundmusinimesele omane minaromaani ehitus.

Raske sisu ning sügava eritelu tõttu on romaani kohati igavavõitu. Esineb ka osalisi mõttekordusi ning lõöksõnadki ei puudu.

Ent stiililiselt — üldiselt — on ro-

maan siiski täiesti vastuvõetav. On häid plastilisi võrdlusi, on ilusaid asukujutelmeh. Ja on palju veetlevaid üksiksteene seski raamatus.

Ning otse taavetilauluna tundub 42. päätüki algus, kus igale rütmilõikele järgneb kaeblik refrään:

„Kaaren'i ei ole enam.“

Ja lõpuks. Üsna ajaloolis-õpetlikult mõjuvad need mustad read hahkjäl paberil. Siit näeme, kuidas on teotunud me vastasrindlased (noorsoo enese leeri ahvatelu, „ärkamisele“ kihutelu jne.), siit peegeldub me enestegi tungpale. Võib-olla võime siit ühiskondlikke tulevikusuunitlusigi silmata, et vähendada inimsoo kannutusi, et kõrvaldada inimhingest valulevalt torklevat veriokast.

Ja ehk kandub sellegi inimese kannatusist ning olemise ülejäägist meie tänapäeva isikuliku elu hüvitussegi mõndagi, mõndagi väärtuslikku, mõndagi positiivset.

A. Vaigla.

leolus muutub iga intensiivne töö vähe-tagajärjekaks ning ühing ei suuda anda oma liikmetele seda kõige paremat, mida temalt igatüüsi nõuab ja mida ta õnnelikult seisukorras olles tõesti anda võiks.

Juba välistelgi tähelepanekuil võib oletada, et see pahe annab end tunda suuremas osas meie ühinguist, päris tundmatu pole ta vist küll kusagilgi. Võib olla, loetakse siiski see seisukord mõnel pool loomulikuks ja ollakse sellega rahul, aga niisuguseid arvamisi ei saa meie mõõduandvateks pidada, kuna algasime selle ülevaate, eeldades mittehululemist käesoleva seisukorraga.

Kohane on siin veel tuua mitmelgi pool kuulnud organiseerimatute vastust küsimusele, miks nad ei otsi organisatsiooni, mis vastaks nende kalduvustele ja maitsetele: „Kõik need praegused organisatsioonid on ühesugused, pole üks teisest parem, ja kaugemaulatlikku ülesandeid teostada ei suuda neist ükski“. Arusaadavalt on selles üteldes liialdust, sest organisatsioonid suudavad anda positiivset ning nende vahel on ka vahet, kuid omajagu on nurisejatel ka õigust — praegused organisatsioonid suudavad anda liig vähe ja erinevused nende vahel on liig väikesed ja pealiskaudsed.

*

Eeltoodust järeldub, et intiim-üliõpilashingute sisetgevuse intensiivsemaks,

põhjalikumaks muutmisele aitaks kaasa suurema ühtluse soetamine ühingu liikmete mõnedes põhivaadetes ja põhiomadustes. Nõuetav ühtlus peaks võimalikult selgelt väljenduma ka ühingute fikseeritud põhimõtteis, millega tutvumine peaks olema võimaldatud laiemale ringkonnale, eriti organiseerimata üliõpilaskonnale. Siin oleks sisseastujail võimalik valida ühingu selle põhimõtte, tegevusprogrammi järele; ja valida kõigest oluvast temale kõige vastavam. Tagajärg oleks soodne ühingutele — nende liikmestik tuleks ühtlasem, ühemeelsem ja langeks ära tarvidus juuretulejate liig suureks murdmiseks ja ümberpööramiseks kasvatus abinõude varal ja sundimiseks häälteenamuse abil. Üksteisest arusaamine saaks hõlbustatud ja töö võiks edeneda kiiremini, kui pole tarvis kulutada jõudu omavaheliseks võitlemiseks. Pealegi tõmbaks iga ühing oma ümber kogu üliõpilasperest just ja kõik need isikud, kes tema sihte kõige paremini hindavad.

Kokkuvõttes: iga ühing leidku oma täpsem erilme, fikseerigu see võimalikult õiglaselt oma põhimõtteis ning tehku need põhimõtted avalikult teatavaks.

Millised need erinevused oleks — seda ei saa ette ära määrata, seda näitab hiljem tegelik elu, — võib vaid nimetada mõningaid erialasid, mis praegu tegelikult harrastusel ja mis edaspidi mõnele ühingule ka ilmeandjaks võiks saada.

Alates kaugemaist, nimetame tööd rahva kasuks, mida tegid vanasti selsid ja tahtsid teha hiljem maakondlikud kogud. Siis tähtsam ala — enesekasvatamine kõige laiemas mõttes mitme eri liigi järele: kehaline kasvatus, iseloomu kasvatus, seltskondliste kommete õppimine, teotsemine mitmesuguste teaduste, kirjanduse ja kunstide alal, ilma vaate väljaarendamine j. m. Lõpuks ka lähtis ala — eluautimine kõigil hädaohutuil ja hädaohutlikel viisil. Võib küll ette näha, et viimast ala vacvalt mõni ühing avalikult peategevusalaks valib ja väga hästi mõne erapooletu ja viisaka dekoratsioon programmiga lepib, ilma et seal midagi erilisel esile tõstaks, — kuid kuulsus vastavalt tegudele ei jää tulemata ja õige ilme saabub ka ilme endiseks jäämisega, kui naabrid end uuteks ja paremateks on muutnud.

Neile ühinguile, kes eneseharimise ja enesekasvatamise oma pealaks on võtnud, on väga tähtis liikmete võimaline tasapind. Mitte igatüüsi, kes soovib pääseda ühingu, mis tema ja ühingu liikmete meelest kõige parem on, ei tule sinna vastu võtta, vaid ainult neid, kel peale hea soovi on ka vastavaid võimeid ühingu intensiivsest tegevusest osavõtmiseks. Kui vastasrind on pahe, mis paraliseerib, siis passiivne ballast ka tormoseerib, ja kuigi teda võib kannatada, ei anna ta seda kasu, mida annaks

Üks tuliuus üliõpilasromaan.

Vesteline kriitika.

Sophia Vardi: Haabvere.
Väljumisel kena raamat.

Tegelasteks parunid ja teomehed, kindralid ning tööliselised, teoretiseeritud sotsialistid ja põhimõttelised naisõiguslased. Peaasjalikult tudengid, resp. korporandid ja „seltis“ mehed (orgimatuid kahjuks pole ette nähtud). Peale selle korporantlikud sotsialistid ja vastupidi.

Käsitletavad küsimused on väga hädaohutlikud, seda enam veel kui kõik korraga. Naiste ülikooli probleem, siis kodanlik ja sotsialistlik teadus. Korporantide „eriala“ neitsite man. Naise igatsus ema elukutse järele. Samas paigas tuline naisõiguslus. Sotsialistlikud põhimõtted ja kodandiline registreerimine ning pettumused selles. Önn on siiski igal puhul võimalik.

Sündmustik on väga kirju ja kibe, täis ohakaid ja lillesid. Kord on seal „õites aed“ ja „unistuste saar“, kord aina pisaraid.

Tegevuse ajaks on maailmasõda ja revolutsioon, siis vabadussõjast kuni viimase aasta kodanlike registreerimiseni. Tegevuspaik kord Tartu, kord Tallinna. Muuseas peaasjalikult Haabvere mõisa park.

Sisu: Prl. Agnes Pritti on väga kahtlase päritoluga. Kannatab igalpool ja saab sotsialistiks. Tegutseb hirmsal kombel ja pettub. Siis saadab Issand korporandi. Agnes leiab, et park korporandiga on „võluvam“ kui sotsialistlik seltsimehelikkus. Pärast lossis kohvi rõõsa koorega ja veetlev seltskond. Siis tekib see esimene armastus. Ärkab kohe naise igatsus ema õne ja perekonna järele. Korporant Virkon on muidugi väga treeneeritud ja jõuab kõige enne valmis kui tuleb tema kihlatud mõrja, ministri proua õde. Agnes elab

üle palju, palju ja abiellub viimaks sotsialistiga. See ei lähe aga kuidagi, asi laguneb ja siis saab sotsialist-naisõiguslasest ja korporandist õnnelik kodanlik — noh ma parem ei ütle, et lugejal viimast üllatust riisuda.

Ideoloogia: Sündmustiku aeg on kangesti uus, kuid talupoja tütreid võistlevad hariduses mõisapreilidega samuti kui mõnekümne aasta eest.

Peategelast Agnest ümbritseb algu, sest lõpuni päritolu ja „seisuse“ traagika. Esiteks kiusavad tema alamat „seisust“ parunid ja saksapreilid, pärast kindraliprouad ja korporandid. Viimaks öeldakse veel, et aedniku tütar Agnes on oma andumusega teotanud korporanti ja tema karjäärile kahju teinud.

Vaene korporant Virkon ei tea Agnese päritolust esialgul midagi, aimab aga instinktiivselt preili näos „suursuguseid“ jooni, mida tema mitmesaja aastate eeskujudena harjunud austama. Pärast on talle eriti „pikant“ võita paruni

tema asemel vastavate võimetega liikmete hulk.

Intiimühinguid Tartus on praegu 30 ümber, neist sellise, korporatsiooni ja maa-alalise ühingu, igat liiki umbes ühevõrdselt. Üksikute ühingute liikmete arv kõigub 10 ja 400 vahel, rõhuval enamusel aga 40 ja 100 vahel. Ei saa otstarbekohaseks pidada ühingute liigväiksest liikmete arvu, 50–60 liikme juures võidakse veel kõik väikse intiimühingu paremused alles hoida. Kui kõik väiksemad ühingud selle liikmete arvuni kasvaksid, siis võiksid praegused ühingud kokku mahutada ligi poole kõigist üliõpilastest, või ka rohkem, kui üliõpilaste üldarv tulevikus langema peaks.

On olemas praegu mees-, nais- ja segaühinguid. Kõige tihedama seemise kontaktiga ühingud, korporatsioonid ja suurem osa sellise on puht mees- või puht naisühingud, lõdvemate seemiste sidemetega organisatsioonid — maakondlikud kogud — on segaühingud. Edaspidise differentseerumise ja seemise liituvuse suurendamise juures tuleb ka segaühingul kaalumisele võtta, kas ei oleks otstarbekohasem ühingu puht

meesühinguks (või naisühinguks?) muuta, sest segaühingus on kõiksugu arusaamatuste ja lahkkelide tekkimiseks rohkem võimalusi kui ühepoolse ühingu.

Differentseerumise nõue organiseerumisel pole uus. Sellest on enamaltki kõneldud. Intensiivse vaimlise kultuuriga ringkonnist on avaldatud nõuet — organiseerumine sündigu ilmavaatelisel alusel. Sellest on väga sagedasti valesti aru saadud, nimelt nähes selles poliitika toomist üliõpilasiühingusse ja nõuet organiseerida üliõpilaskonda meie väiksete poliitiliste parteide järele. See on eksitus, sest meie praegustel poliitilistel parteidel ei ole ilmavaatelised lahkuminekud erinemise peapõhjusteks ega saa parteid olla sellepärast eeskujuks ilma vaadete erinemisel, milline alus annaks koguni teistsuguseid tulemusi. On põhjust karta, et ilmavaateline alus on liig kitsas, et selle erinevuste põhjal kõige üliõpilaskonna organiseerumist võimaldada. Organiseerumise aluseks ei saa olla tunnus, mis mõne isiku juures küll vastuvaidlemata hästi välja arenenud, teiste juures aga vähegi silmapaistvamat kujul täiesti puudub. Eelpool olid esitatud laiemad organiseerumise alused,

mis tahavad sobida võimalikult kõigile olemasolevatele seisukordadele ja nõuetele. Need on tegevusalad, mis asetatud organisatsioonis domineerivale seisukohale ja millele tegelikult pühendatakse suurem ja tähtsam osa ühingu tööst.

Saagu meie ühingud oma ilmet ja tegevuselt mitmekesisemaks ja teineteisest erinevamaks, et suudaksid paremini vastata üliõpilaste nõuete mitmekesisusele ja erinevusele.

Saagu ühtlasemaks iga ühingu isiklik koosseis, et saabuks tarviline üksmeel intensiivsemaks ja tagajärjerikkamaks tööks. Kogugu ühingud, kel kõrged eesmärgid, oma liikmestik üliõpilaskonna kõige väärtuslikumast osast.

Koondugu ühinguisse kõik, kes näevad ühise töö kaudu suuremat isiklikku ja ühiskondlikku edu.

Valltagu ühing täie teadvusega, et see oleks isiku nõuetele kõige vastavam kõigist olevatest.

Siis alles omandab organiseerumine oma väärilise tähtsuse ja suudab tasuda kuhjaga temale toodud ohvreid.

Herman Evert.

Üliõpilaste vanusest.

Allpool esitatud andmed on ammutatud 1926. a. „Tartu Ülikooli isiklikust koosseisust“ ja püüavad valgust heita üliõpilaste sagedasemale ja keskmisele vanusele. Kuna

sama küsimus on käsitatud ka varem¹⁾, siis võimaldus võrdlus 1922. a. and-

1) Maide, J. — Tartu üliõpilaste vanadus 1922. a., „Üliõpilasleht“ 1923 № 7, lk. 87–92.

metega. Missugused on tulemused, selgub kohe.

Kohe algul olgu nimetatud, et 1922. a. üliõpilaste nimekirjas 3115 isikut leidub, kuna 1926. a. see arv on tõusnud 4651.

„sohitütarit“. Muidugi ei pruugi see veel meie päris üldine rahvustunde avaldus olla.

Teose põhimotiiv: „Inimene“ käib üle kõige. Peetakse kangeid põhimõtteid ja tehakse korralikult nende vastu. Inimese loomuomadused võivad vastu.

Agnes on veendunud sotsialist ja sihilik-vaenulik jõukama „seisuse“ ning korporantide vastu. Tarvitseb aga satuda suveõhtul ühe osavama esitaja kätte ja põhimõtteid on kui tuulega pühitud. Ärkab naine ja kõik, mis sellega ühenduses.

„Eelarvamistest vaba“ sotsialist Villem, kes abiellub Agnesega, on kodanlikult huvitatud naise minevikust, vihkab võõrast last ja on väga armukade.

Ja korporant Virkon, võrgutades teist,

„langeb“ ise sisse. Tähendab, hakkab ise kogemata armastama. Kui äriiline ja seisuline abielu nurja läheb, meeldib tal mängida isegi oma lapsega ja abiellub viimaks veel õnnetu Agnesega. Teiste sõnadega: „inimene“ ületab ühes isikus veel isegi korporandi.

Teose ülesehitus on suurepärase: korporant Virkon esineb aastate viisi igal kohal ja iga kella ajal, kui aga saatus tahab, et Agnes teda kohtaks. Lahkunud õnnetust abielust, langeb Agnes, kui ma ei eksi, juba õueväravas, Virkoni ootavasse sülle. Endise abielu lagunemine käis aga selle vastu kaua üle kivide ja kändude.

Tegelaste iseloomustuses pole ka palju soovida. Peategelased muutuvad ajajooksul nii kui ikka harill-

kud noored arenemisvõimelised inimesed. Prl. Agnes Pritti kõigub aga tuulte käes nagu üks naine kunagi.

Teose stiil ja keel on lihtne ja kerge. Arusaadav igatühele, liiatigi veel tudengile. Uusi sõnu esineb nii harva, et need, kellele sõnastikust õppimine raskust teeb, suure eduga mainitud raamatut võivad kasutada.

Palju mõtteid on antud lihtsal kujul. Muudkui murra. Looduse maalimine on jäetud täiesti pinslimeeste hooleks ega tülita siin kedagi.

Kokkuvõttes kõigi puuduste ja hüvede peale vaatamata nii hea ja huvitav raamat, mida ükski tudeng lugemata ei jäta.

Elmar Elisto.

Samuti olgu teada, et käsitusest välja on jäetud rohuteaduse kuulajad ja vabakuulajad. Olgugi, et keemia osakonna üliõpilaste arv küllalt suur omaette tervikuna vaatlemiseks, tuli sellest loobuda sellepärast, et „isiklikus koosseisus“ üliõpilaste kuuluvus sesse osakonda väga puudulikult on antud. Keemia osakonna üliõpilased on paigutatud loodusteaduskonna alla ning 1922. a. andmed, mis antud eraldi nimetatud teadus- ja osakonna kohta, tulid ümber arvutada.

Esijoones tuleks peatuda üliõpilaste sagedaseima vanuse juures ja otstarbekohaseim on alata üldise üliõpilaste koguga. Järgnevas tabelis on eraldi andmed mees- ja naisüliõpilaste ja ühtlasi ka üldarvu kohta:

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.	Kokku
17	14	16	30
18	81	52	133
19	188	104	292
20	281	151	432
21	345	162	507
22	425	267 ²⁾	616
23	412	150	562
24	360	122	482
25	282	118	400
26	202	71	273
27	169	59	228
28	111	28	159
29	76	25	101
30	62	8	70
31	60	8	68
32	48	17	65
33	34	9	43
34	35	5	40
35	33	1	34
36	29	3	32
37	18	3	21
38	11	—	11
39	7	2	19
40	11	3	14
41	9	1	10
42	6	—	6
43	7	—	7
44	3	2	5
45	1	—	1
46	2	—	2
47	2	—	2
48	3	—	3
49	1	—	1
50	—	—	—
51	1	—	1
—	—	—	—
54	1	—	1

2) 1922. a. sagedaseim vanus, samuti ka teistel tabelitel.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.	Kokku
—	—	—	—
60	1	—	1
—	—	—	—
64	1	—	1

Samad andmed on kujutatud ka kõveratena (I. joon., Ü.). Meesüliõpilaste vanuse kõver näitab ühtlust ja kiiret tõusu kuni sagedaseima vanuseni — 22. aastani —, säält algav langus on aeglasem ja murdelisem. Kõver algab 17. aastaga, missuguse vanusega üliõpilaste hulk väike ning lõpeb 45 aastaga; üksikud arvud üle 45 aasta on juhuslist iseloomu. Harilikkeks õppimisaastaiks osutuvad aastad 19–28 vahel. Vaneim üliõpilane on 64 a. 1922. a. sagedaseim vanus langeb kokku 1926. a. sagedaseima vanusega, kuid 1922. a. kõver ei ole mitte nii ühtlane ja rahulik, seda just 19–28 a. vahel — on kadumas nende üliõpilaste hulk, kelle õppimine takistatud sai rahutuist aegadest.

Naisüliõpilaste kõver on rahutum meesüliõpilaste omast. Ta haripunkt on 22. a. kohal. Ka on siin tõus langusest ühtlasem ja kiirem. Kõvera algus on samuti 17. a. kohal, kuna lõpp juba 35. aasta kohal; suurim vanus on 44 a. Harilikud õppimisaastad on 18–27 vahel. Kuna 1926. a. naisüliõpilaste sagedaseim vanus on 22 a., siis 1922. a. oli see 21 a.

Ei ole põhjust alla kriipsutamata jätta kõigi nelja kõvera juures esinevaid ühtumisi languse osas: kui 1926. a. mõlemast kõverast neli aastat maha arvata, siis neis esinevate suuremate võnkumiste kohad langevad kokku 1922. a. suuremate võnkumistega:

	1922. a.	1926. a.
meesüliõp. kõverad	25–26 a.	29–30 a.
	33–35 „	37–39 „
naisüliõp. „	20–21 „	24–25 „
	24–25 „	28–29 „
	27–29 „	31–33 „

Kõigi üliõpilaste sagedaseim vanus on 22 a., 1922. a. oli aga seda 21 a.

Asudes üksikute teadus- ja osakondade vanus-andmete vaatlusele peab tähendama, et suure üliõpilaste arvuga kogud enam iseloomustatult esinevad, kuna väikearvulised kogud enam juhuslise mulje jäitavad.

Usuteaduskonna meesüliõpilaste kõver on normaalne, võrdlemisi lame, haripunkt 24. a. kohal; naisüliõpilaste kõver on iseloo-

mutu. 1922. a. kõveral puudub nähtav haripunkt.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	1	—
18	2	1
19	3	1
20	8	—
21	12	1
22	13	6
23	13	2
24	14	3
25	7	2
26	7	—
27	8	—
28	2	—
—	—	—
31	1	—
32	—	—
33	—	—
34	—	1
35	2	—
36	2	—
37	1	—
—	—	—
40	2	—
41	—	—
42	1	—
—	—	—
51	1	—
—	—	—
64	1	—

Õigusteaduskonna üliõpilaste mõlemad kõverad sarnanevad üldkõveratele, jõudes haripunktile 22. aasta kohal.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	1	1
18	21	5
19	55	5
20	86	8
21	103	8
22	142	73
23	137	12
24	120	8
25	99	4
26	67	4
27	51	3
28	46	2
29	21	—
30	27	1
31	30	—
32	19	2
33	15	2
34	21	—
35	13	—
36	10	—
37	9	—
38	10	—
39	11	—
40	1	—

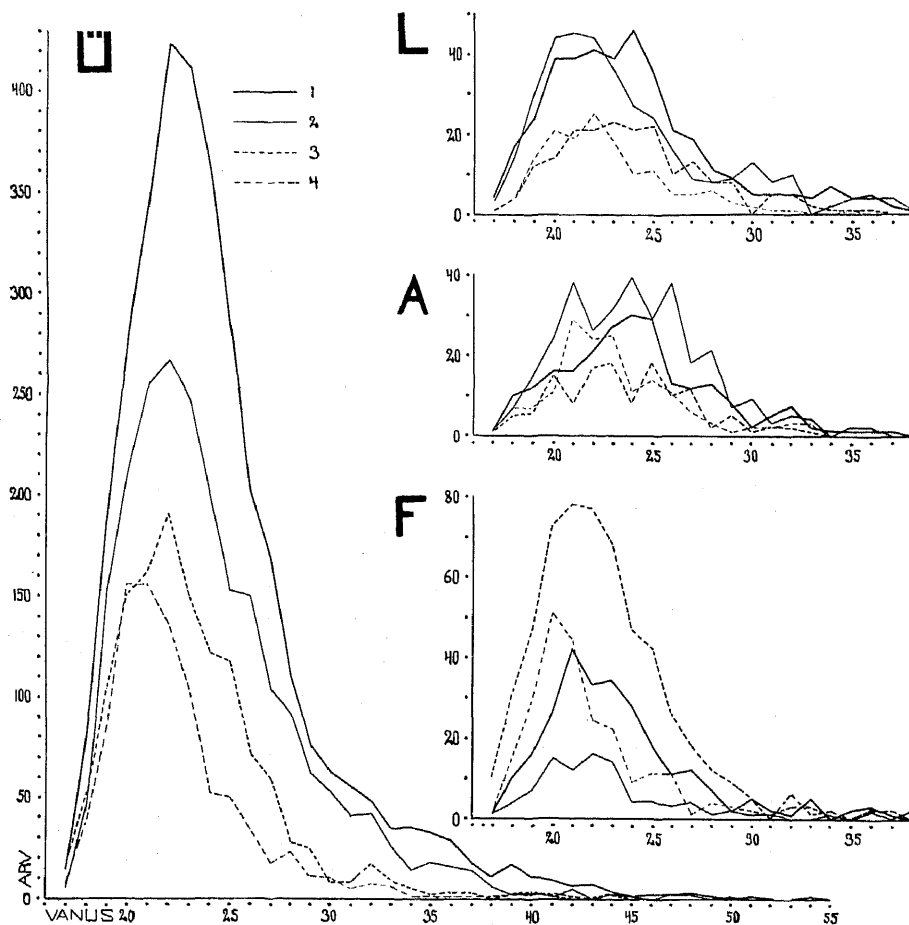
Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
41	5	—
42	2	—
43	1	—
44	1	—
—	—	—
47	1	—

Kaubateaduse osakonna mees-
üliõpilaste kõver sarnaneb samuti

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
22	84	42
23	95 56	21
24	72	25
25	56	25
26	41	17
27	36	5
28	20	3
29	22	2

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
—	—	—
47	1	—
48	1	—
49	1	—
—	—	—
54	—	—

Huvitavad on arstiteaduskonna
üliõpilaste kõverad (1. joon., A.) selle-

Joon. Üliõpilaste vanus-kõverad. Ü — üldarv, L — matemaatika-loodusteadus-
konna, A — arstiteaduskonna, F — filosoofia-teaduskonna; 1 — 1926. a. meesüli-
õpilastekõver, 2 — 1922. a. meesüliõpilaste kõver, 3 — 1926. a. naisüliõpilaste kõver,
4 — 1922. a. naisüliõpilaste kõver.

üldkõverale, haripunkt on 25. a. kohal, nagu 1922. aastalgi. On ka-
dund 1922. a. kõvera rahutu ilme. Sellevastu naisüliõpilase 1926. a. kõ-
ver on muutunud rahutumaks, selle hari on nihkud 20. a. päält 22. a. pääle.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	6	2
18	15	5
19	47	31
20	64	30 42
21	74	32

30	14	—
31	8	1
32	10	1
33	3	1
34	2	—
35	7	—
36	6	—
37	2	—
—	—	—
40	2	—
41	1	—
—	—	—
44	2	—

poolest, et 1922. a. meesüliõpilaste rahutu kõver on omanud enam rahuliku ilme, kuna aga 1922. a. naisüliõpilaste kõvera rahulik tõusu-osa on rahutuksunud ning sarnaneb sellepoolest meesüliõpilaste 1922. a. kõverale: on kolm haripunkti — 20, 23 ja 25 a. —, neist iseloomuline 23 a., kuna see 1922. a. oli 21 a.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	1	1
18	10	5

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
19	12	6
20	16	15
21	16	8 29
22	21	17
25	27	18
24	30 39	8
25	29	18
26	13	10
27	12	12
28	13	2
29	8	5
30	2	1
31	5	2
32	7	2
33	2	1
34	1	—
35	1	—
36	1	—
37	1	1
—	—	—
40	2	—
41	—	—
42	2	—
43	1	—
—	—	—
60	1	—

Kuna rohuteaduse osakonnas vähe üliõpilasi, siis on raske saada kindlat pilti. Näib siiski, et 22 a. nii nais- kui meesüliõpilasil sagedaseimaks vanuseks on.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
20	1	1
21	2	2
22	6	6
23	4	5
24	1	4
25	2	2
26	—	2
27	1	1
28	—	—
29	1	—
30	—	1
31	1	—
32	—	—
33	—	1

Filosoofiateaduskonna üliõpilaste mõlemad kõverad (I.joon., F.) on lähidased üldkõveraile. Meesüliõpilaste sagedaseim vanus on 21 a., 1922. a. oli 22 a., naisüliõpilaste sagedaseim vanus on aga 20 a. päält 21 a. pääle tõusnud. Samuti pole huvituseta asjaolu, et käesolevas teaduskonnas, kui ainukeses naisüliõpilaste ülekaaluga, meesüliõpilaste juurekasv suhteliselt suurem on kui naisüliõpilaste juurekasv.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	1	10
18	10	31
19	16	47
20	26	73 51
21	42	78
22	33 16	77
23	34	66
24	28	47
25	18	42
26	11	26
27	12	18
28	7	12
29	2	9
30	5	5
31	2	—
32	1	6
33	5	1
34	—	2
35	2	—
36	3	2
37	1	2
38	—	—
39	1	1
40	2	2
41	2	1
42	—	—
43	3	—
44	—	2
45	1	—

Huvitav oma kõverate poolest on ka matemaatika-loodusteaduskond. Nii mees- kui naisüliõpilaste kõver (I.joon., M.) iseloomustub lamedusega: mõlema kõvera tõusu-osa sarnaneb üldkõvera tõusu-osal, kuid hari ei esine aastaid peaaegu ühel kõrgusel, sääljuures see kordub kahele korrale — 20–24 aastate vahel ja 30–36 aastate vahel. Selgejoonelisemalt see on jälgitav meesüliõpilaste kõveral. Ka 1922 a. kõverad on samase iseloomuga. Meesüliõpilaste sagedaseim vanus on 24 a., 1922. a. oli 21 a., naisüliõpilasil on 23 a., oli 22 a.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	4	1
18	17	4
19	24	12
20	39	14
21	39 45	21
22	41	21 25
23	39	23
24	46	21
25	35	22
26	21	10
27	19	13
28	11	8

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
29	9	8
30	5	—
31	5	5
32	5	5
33	4	2
34	7	1
35	4	1
36	5	1
37	2	—
38	1	—
39	3	1
40	1	—
41	1	—
42	1	—
43	1	—
—	—	—
46	2	—
47	—	—
48	1	—

Loomaarstiteaduskonna meesüliõpilaste kõver on sarnane üldkõveraile; sagedaseim vanus — 22 a., 1922. a. aga 28 a. Naisüliõpilaste kõver on iseloomutu.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
18	2	—
19	2	—
20	10	1
21	15	2
22	16	3
23	12	1
24	12	—
25	10	—
26	7	—
27	4	1
28	2 7	—
29	3	—
30	5	—
31	5	—
32	2	—
33	2	—
—	—	—
39	1	—
—	—	—
43	1	—

Põllumajandusteaduskonna üliõpilaste mõlemad kõverad sarnanevad üldkõveraile. Sagedaseimad vanused samad, mis 1922 a.

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
17	—	1
18	3	1
19	19	2
20	24	9
21	27	10 7
22	58 26	6
23	41	2
24	27	6

Aastad	Meesüliõp.	Naisüliõp.
25	13	3
26	17	2
27	18	5
28	8	1
29	7	1
30	2	—
31	2	—
32	1	1
33	2	1
34	2	1
35	4	—
36	1	—
37	2	—
38	—	—
39	1	—
40	1	—
—	—	—
48	1	—

Naisüliõpilasteta metsaosa-konna üliõpilaste kõver on kolme harjaga, 19, 21 ja 26 aasta kohal, mille tõttu tõelise sagedaseima vanuse määramine raskendatud.

Aastad	Meesüliõp.
18	1
19	10
20	7
21	14
22	11 12
23	10
24	10
25	16
26	18
27	8
28	2
29	3
30	2
31	1
32	2
33	1
34	2
35	—
36	1

Esitatust on selgund, et möödunud nelja aasta jooksul üliõpilaste sagedaseim vanus teadus- ja osakonnis on muutund. Meesüliõpilaste sagedaseim vanuse-aasta kahel juhul on suurend, sääljuures ühel juhul (mat-loodust.) võib suurenemist näilikuks pidada sellepärast, et kõvera hari lame. Sagedaseim vanuse-aasta on vähenend kolmel juhul, kuna ülejäänd juhtudel sagedaseim vanus on muutmatu. Üldiselt võib öelda, et meesüliõpilaste sagedaseim vanusaasta näitab kalduvust kahanemiseks.

Naisüliõpilaste sagedaseimat vanusaastat jälgides selgub aga vastupidine: sagedaseima vanusaasta suurenemine esineb viiel juhul, kahanevmine aga ei ühelgi.

Ka keskmise vanuse andmed annavad sama tulemuse. Olgugi et nii mees kui ka naisüliõpilaste keskmises vanuses võrreldes 1922 a. andmetega küll kahanemis-, küll suurenemis-juhtusid esineb, võib siiski öelda, et meesüliõpilaste keskmine vanus kahanend on. Arvutusel saadud keskmise vanuse suurenemine on näilik. Selle suurenemise pääle tuntavalt mõjuvad üksikud vanemad (üle 45 a.) üliõpilased.

Kuna naisüliõpilaste hulgas aga puudub sellane keskmist vanust suurendav soliid rahvas, siis leitud keskmise vanuse suurenemisi tuleb võtta tõelistena.

Alljärgnevas tabelis on esitatud keskmise vanuse andmed. Üliõpilaste üldarvu keskmine vanus on tõusnud 1922. a. 23,6 pealt 24,0 peale.

	Meesüliõpilased		Naisüliõpilased	
	1926 a.	1922 a.	1926 a.	1922 a.
Üldkogu	24,9	24,3	23,0	22,3
Usuteaduskond	25,2	23,5	22,9	23,5
Õigusteaduskond	25,0	27,3	23,0	22,2
Kaubandusosakond	25,3	23,8	22,2	21,5
Arstiteaduskond	24,7	24,6	23,7	22,6
Rohuteaduskond	23,5	—	23,9	—
Filosoofia teaduskond	24,0	23,4	21,0	22,2
Loodusteaduskond	24,9	23,6	22,9	22,9
Loomaarsiteaduskond	24,8	25,5	22,2	23,1
Põllumajandusteaduskond	23,9	24,1	23,1	22,5
Metsateaduse osakond	24,1	23,2	—	—

Aluseks võttes nii sagedaseima vanuse kui ka keskmise vanuse andmeid, võib öelda, et meesüliõpilaste vanus võrreldes 1922 a. on pea samaks jäänd, näidates isegi kalduvust kahanemisele. Kuna 1922 a. sõja ja rahutuste mõjutus stuudiumi pääle suurem oli kui seda praegu on, oleks võind oodata suuremat vanuse kahanemist. Seda aga on takistand asjaolu, et iga aastaga on muutund õppetõõgi korralikumaks, enam aega ja tööd nõudvaks.

Võib olla, viimane asjaolu on ka suuremaks põhjuseks, millega tuleb seletada naisüliõpilaste vanuse suurenemist, eriti neis teadus- või osakonnis, mis on seotud rohkearvuliste harjutustega. K—u.

Üliõpilaste omaasutuste korraldus.

Üliõpilaskonna organiseerimine on senini vaimliste huvide ja ilmavaatelist erinevuste järele sündinud. Loodud organisatsioonide hulk ulatab sajani, kes mitmesugusel alal teotsevad. Tööd on kõigil organisatsioonidel küll esteetilise ja ilmavaatelist arenemise kui ka üldkultuuri süven-

damises enese ja rahva keskel. Töövõimalused sellejuures ei ole aga kerged. Raskustega tuleb alatasa võidelda, sest neid on palju. Pea-raskuseks on kujunenud korterikiisimuse ja seda iseäranis noorematele organisatsioonidele. Vanemates organisatsioonides, kellel omad ruumid ole-

mas, saadakse rohkem tähelepanu muudele aladele pühendada, kuna teistes terve sissenulek korteriüüri maksmiseks läheb ja sisemine töö ning vaimustus sellekõrval tublisti kannatab. Praegu kulutavad üliõpilaskorraldusorganisatsioonid aastas korteri peale keskmiselt 2—3 miljoni marka, mis iga-

tahes liig suur kulutus. Üliõpilasedustus on paljudele akadeemilistele seltsidele omas majas ruume võimaldanud, kuid ka seal ei suudeta kõiki nõudmisi rahuldada. Edustuse ruumid on selleks kitsad. Kui üliõpilasarv praegusele kõrgusele püsima jääb, siis on üliõpilaskonna tähtsaks ülesandeks uue ja avarama üliõpilasmaja ehitamine, lisaks senisele. Selles majas leiaksid aset üliõpilasorganisatsioonid ja asutused. Samuti kättesaamatuks ideaaliks ei tohiks jääda üliõpilaste elukorterite küsimus. Huvi asja vastu peaks avaldama esijoones üliõpilaskond, kuid ka riigi ja ülikooli valitsus ei võiks ainult pealtvaatajaks jääda. Praegune korteripidamise viis, nii seltsidel kui ka paljudel üliõpilastel, on lubamata materiaalse jõu kulutamine, mida ühiselt kindlasti parandama tuleb hakata.

Kui nüüd edasi minna ja peatada üliõpilaskonna omaasutuste juures, siis tuleb kohe tähendada, et meie otsimise ajajärgus elame. Suurema ja ühes sellega ka tähtsama asutusega tuleb nimelada üliõpilassöögimaja. Sellel asutusel on kaks peamärki: võimaldada üliõpilastele õiglase hinna eest toitmist, kuna teisena tegurina esineb võitlus hindade allasurumiseks teistes söögimajades. Senini on üliõpilassöögimaja toiduhindade reguleerimise peale tuntavalt mõjunud, kuna esimese sihi saavutamiseks veel kalkuleerida tuleb, kuidas söögimaja sarnasele kõrgusele viia, et ta kõiki rahuldaks. Praegune ühissöögimaja korraldus on enese üle palju nuriseda lasknud, sageli küll põhjusega, kuid asja parandamine on meie kõigi siht ja võimalused selleks on olemas. Söögimaja

tuleb üliõpilaste omaasutuseks teha. Praeguse korralduse juures ökonomi instituit seda ei võimalda. Söögimaja juhtimine peab üliõpilaste eneste käes seisma, kuna tegelik toitumise valmistamine asjatundliku ja kogunud inimese kätte tuleb anda. Ja õpetatud perenaisi on meil olemas.

Käesoleval semestril asuvad akadeemilised ühistegelased üliõpilaskooperatiivi asutamisele. Ühistegeliste omaasutuste tarvidusest on üliõpilasorganisatsioonides palju kõneldud ja isegi vastavate loosungitega edustuse valimistele mindud. Omaasutuste all on mitmesihilisi ettevõtteid mõeldud ja nende korraldamine ühistegelisel alusel kõige otstarbekohasemaks peetud. Asjatundliku juhtimise juures suudab ühistegevus üliõpilaselu kergendamiseks palju kaasa aidata, nagu seda kogemused keskkoolis juba näidanud. Tarvis on ainult tahet, algatust ja omaasutustest lugupidamist. Nõnda tahab üliõpilaskooperatiiv oma ülesandeks seada välismaa kirjanduse muretsemise, igasuguste koolitavate müügi, tarvitatud õpperaamatute, loengute ja üliõpilasorganisatsioonide kirjastusel ilmunud teoste vahetalituse. Samuti kuuluks koop. tegevuse hulka igasuguste vahetalituste toimetamine ja lähemas tulevikus muude elutarvete muretsemine, mis üliõpilastele tarvilikud.

Need on suured ja tähtsad ülesanded, mille eest üliõpilaskonnal ise hoolitseda tuleb. Tartu ülikool koondab eneses ühes õppejõududega ligi 5000 akadeemilist kodanikku, kes õppevahendite muretsemisega pidevalt seotud. Kui arvata, et neist 2000 üliõpilast suurema osa aega ülikooli juures töötavad ja Tartus elavad ning igatüki õppeaasta kestel keskmiselt

1500 m. eest ostusid teevad õppevahendite muretsemiseks, siis teeks see aastas kogusummas 3 miljoni marka. Raamatukauplused teenivad harilikult kirjastusmaterjali müümise eest 25 prots., mis kooperatiivi kohta 750.000 m. välja teeks. Antikvaariumid teenivad tarvitatud õpperaamatute müügiiga tihti palju rohkem ja neid on Tartu suurel hulgal asutatud, kes suuremal määral üliõpilaste toetusel elavad. Niisugune seisukord kohustab üliõpilasi kiiresti omaasutuste ümber koondama. Mida kindlamini ja teadlikumalt see sünnib, seda suuremat mõju ja vastutulekut suudab kooperatiiv avaldada. Muidugi ei sea koop. oma ülesandeks seesuguse kõrge vahekasu võtmist nagu praegu turul valitseb. Meil on võimalusi õiglasi hindu määrata ja sellegi juures ülejääke saavutada. Sellega võimaldab koop. kokkuhoidmist ja mõjub kaasa raamatuturu hindade reguleerimisele. Majanduslike seisukorra kindlustamise kõrval ei puudu koop. ka kasvatusline tähtsus.

Üliõpilaskooperatiivi tegevus sarnaneb täielikult tarvitajate ühingute liikumisele. Liigeteks võetakse vastu kõiki üliõpilasi, ülikooli õppejõude ja üliõpilasorganisatsioone. Organisatsioonid võtavad koop. juhtimisest oma esitajate kaudu osa. Liigete kohused ja lähema tegevuskava määrab kindlaks asutajate kogu.

Nõnda on meil üliõpilasasutuste ülesanded selged. Kindla teadmise ja järeelkaalumise tuleb nende teostamisele asuda. Tugevate organisatsioonidega, ühise vaimustuse ja armastusega omaasutuste vastu suudaksime endid paljuistki raskustest vabastada.

J. J.

Mõnda üliõpilaskonna omaabi korraldusest.

Mitmed korrad on üliõpilaskonnas mõtteid avaldatud tudengkonna omaabi korraldamisest. On kavatsusi ellu kutsuda mõningaid ettevõtteid, nagu nt. üliõpilaskooperatiiv, mille põhikiri juba

lähemal päivil esitatakse registreerimiseks vastavale asutusele.

Kõik need oma ettevõtted saavad elujõulisteks aga ainult siis, kui seda mõtet ja ka igat üksikut

väärilist katset toetab tudengkonna enamus.

Kahjuks ei saa seda praegu kuidagi tunnistada. Piltliku näite annab siin üliõpilaskonna söögisaal, mis on tänapäev üks suure-

maist Tartu üliõpilaskonna ettevõtteist. Meie tudengkonna suur enamus näitab aga, et ta siin ei tunne ei sooja ega külma.

Meie söögisaali tarvitajate arv on naeruväärt väike võrreldes tudengkonna arvuga, eriti selle osaga, kes tarvitavad söögisaale. Põhjuseks tuuakse ette mitmesuguseid puudusi, küll ökonomide aadressil, samuti aga ka selle tudengkonna orgaani aadressil, kelle üheks otsekoheseks ülesandeks on kontrolli teostamine söögisaali olude suhtes, s. o. majandustoimkonna aadressil.

Siinkohal pean aga kõigile neile, kelle arvustused arvustajate arvates ka põhjendatud võivad olla, teadvaks tegema asjaolu, et söögisaali parandamisel mõjuvate tagajärgede saamiseks ei aita ainult järevalve, ei aita siin ka ökonomide vahetused. Siin on vaja abi mujalt ja see

abi on võimalik ning väga mõjuv. Aitajad oleme meie, tudengid, ise.

Meie söögisaaliga on ökonomil suuremad kindlad kulud (küte, valgustus, teenimine, jne.), mis päevakohta umbes 3500 mrk. Kes tudengkonnast teab ja tunneb neid nõudeid, mida seatakse üliõpilaskonna poolt järevalve korras, kui ka iga üksiku söögisaali kasutaja poolt ökonomile, see näeb ja saab aru, miks suudavad eduga võistelda üliõpilassöögisaaliga Tartu erasöögisaalid, olgugi, et üliõpilassöögisaal on vabastatud ärimaksust — linnamaksuna ja ökonomil kasutada ruumid tasuta.

Et on võimata vähendada tuntavalt eelnimetatud kulusid, — siis jääb üle ainus võimalus söögisaali olude parandamiseks, nimelt iga tudeng, kes kasutab erasöögisaale, jätab selle ja hakkab kasutama ainult oma, s. o. tudeng-

konna söögisaali. Kui iga üliõpilane seab oma ülesandeks iga-pidi kaasa aidata üliõpilassöögisaali kasutajate arvu tõstmisele, viies selle viie-kuue sajani või ka kõrgemale, alles siis saame otsustavalt kontrolli kaaskorraldamisel luua oma söögisaalis niisuguse olukorra, et meiega ei suuda võistelda erasöögisaalidki.

Seepärast seab iga üliõpilane üheks omaks kohustuseks kaasa aidata siin oma võimete kohaselt.

Kannatust mõned päevad — ja saavutame selle, mida kaua püüdnud oleme. Veel kord olgu rõhutatud: saavutamine selle ainult siis kui ettevõtte tunneb kaasa ja seda ka tegelikult näitab meie tudengkonna suurem osa.

Art. Mägi

S/a Majandustmk. juhataja.

Üliõpilasp Parlamendist.

Majandustoimkonna juhataja korteri küsimus lõpulikult otsustatud. — Öppelaenu keerdküsimus. — Üliõpilaskooperatiiv asutamisel.

Edustuse esimene koosolek kevadsemestril

oli 9. veebruaril kell 21. Koos 23 edustajat. Juhatab Janno, protokollib Kuiva. Päevakorras: 1) Juhataja vahepealse töö ülevaade, 2) Öppelaenu fondi küsimus, 3) majandustoimkonna juhataja korteri küsimus, 4) täiendavaid valimisi, 5) seisukoha võtmine Läänemere-Soome keelte professuuri õppetooli ja etnograafia dotsentuuri ärakaotamise asjus, 6) seisukoha võtmine kavandatava Tartu üliõpilaskooperatiivi põhikirja kohta ja 7) läbirääkimised.

Esimees ksv! J a n n o (EÜS.) tervitab edustuse liikmeid uue aasta puhul. Teatab, et Edustusest on tagasi astunud ksv! A. T a a l m a n n (maaalalised kogud), kelle asemele on Edustusse kutsutud samast rühmast ksv! H. U n t.

Esimees informeerib vahepealsest juhataja tööst. Midagi erakorralist vahepeal ei ole juhtunud. Üliõpilaskonna praegune töökava on kujunenud eelmiste aastate töödelt ja sihtidest. Esialgu ei

ole otstarbekohane koormata meie töökava uute laiaulatuslisemate kavatsustega, sest et meil on hulgana poolikuid ülesandeid, mis esimeses järjekorras tuleks viia lõpule. Kõigepeält ootavad põhjalikku ümbertöötamist ja lõpulikult kujul fikseerimist Üliõpilaskonna põhikirja, Edustuse kodukord ja mitmesugused muud kodukorrad, kokkukõlastades senised kavandid Ülikooli seadusega. Samuti tarvitab rohket tööd Üliõpilaskonna majanduslise tegevusala korraldamine. Muudel aladel tuleb vaid jätkata senist tegevust. Üliõpilaskonna välistegevusest annab ülevaate uus välisloimkonna juhataja ksv! J. M u r u (korp.). Käesoleva aasta tähtsamaks sündmuseks rahvusvahelises üliõpilaselusel töötab kujuneda augustikuul Roomas korraldatav C. I. E. kongress, millega ühel ajal ära peetakse ka rahvusvaheline üliõpilaste spordi-olümpiaad. Ühenduses sellega kavatseb välisloimkond korraldada ekskursiooni

Rooma, väljasõitudega Lõuna-Itaaliasse ja peatustega tagasisõidul Wiinis, Budapestis ja Varšavis. Lahus eelmisest ekskursioonist on kavatsatud suvel korraldada veel teisi ekskursioone, ja nimelt: 1) Soome, 2) Skandinaaviasse, 3) Riiga ja 4) Kesk-Europasse. Ekskursioonidele on loota mitmesuguseid soodustusi välismaadel, eriti 50% -list raudteesõidu hinnaalandust. C. I. E. konverentsile tuleks saata meie poolt paar ametlikku esitajat ning võimaluse korral sportlasi. Viimaste saatmiseks puudub esialgu raha, kavatsetakse pöörata kultuur-kapitali kehakultuuri sihtkapitali poole. Esitajate saatmiseks on eelarves ette nähtud 40.000 mk. Koosolek võiks ära määrata esitajate arvu, et välisloimkond teaks teha arvestusi, kuna isikute määramine muidugi hiljem

1) Väga hääd kavatsused. Kui nad aga . . . paberile ei jää. Toim.

Edustuses kõne alla tuleb. Välistoimkonna liige ksv! L. Kangur (EÜS) täiendades ksv! toimkonna juhataja ettekannet, tähendab, et esitajate arv on maksimaalselt kaks ettenähtud summade pärast. Ei maksa Edustusel praegu veel otsustada, kas saata ühte esitajat või kahte, see selgub hiljem iseenesest.

Kuna tööaruannete puhul sõna ei võeta, siis asutakse **õppelaenu fondi** küsimuse juure.

Ksv! esimees kannab ette, et laenu saamine on üliõpilastel praegu muutund märksa raskemaks, kuna aga tarvidus laenu järele on järjest kasvand. Seni on suurt osa etendand üliõpilaste laenudega varustamises Eesti Laenu- ja Hoiuühisus. Kolme viimase aasta kestes on säält üliõpilastele välja antud ligi 26 miljoni marka. Nüüd on aga E. L.- ja H.-Ühisus teatand Üliõpilaskonna juhatusale, et laenude visa tagasituleku tõttu on pank sunnitud edaspidi laenusid välja andma ainult üliõpilastelt tagasimaksetavate laenusummade ja protsentide piirides. See summa on naeruväärsest väike, üliõpilastel on aga laenu hädasti tarvis ja nimelt odavaprotsentilist laenu, mis võimaldaks laenu tasumist ülikooli lõpetamise järele. Sellepärast tuleb üliõpilastel enestel luua korraldusi, mis võimaldaks kaasvõitlejale odavaprotsentilist laenu. Ksv! L. Kangur: Õppelaenu fondi loomise küsimus pole uus ning on mitmel korral üliõpilaskonnas olnud kõne all, ent kunagi pole leitud teid asjast ülesaamiseks. Kuid asi nõuab tungivalt lahendust. Meil on raske maksta laenude päält praeguseid kõrgelid protsente nii praegu kui ka pääle ülikooli lõpetamist, sest meie palgad ja sissetulekud on väiksed. Kuid neidki kõrgeprotsentilisi laene on raske saada. Siin võib aidata ainult vastava kapitaali hankimine, mille taga seisabki kinni kogu õppelaenu fondi asutamine. Kapitaali saamiseks tuleb eestkätt arvestada riikliste summadega. Praegu vastavaid summe saada vallitsuselt pole lootust. Lähemaid võimalusi selleks võiks pakkuda kultuurkapitaal. Põllutöökumister tahab praegu kultuurkapitalist koguni summasid sigade kasvatamiseks (üldine naer), kuid ometi näeb kultuurkapitali seadus otsekohe ette teaduse toetamist, mis seni jäänd üsna kahe silma vahele. Säält tuleks kujundada kestev sihtkapital, millest võiks leida toetust ka üliõpilaste õppelaenu fond. On ka teada, et valitsusel on kavatsusel välislaen, kust ka võiks sum-

masid saada. Õppelaenu korralduse loomiseks tuleks aga juhatusel kokku kutsuda asjatundjate nõupidamine, millest osa võtaksid Ülikooli, Üliõpilaskonna ja pankade esitajad.

Ühel häälel võetakse see ettepanek vastu järgmisel kujul: Üliõpilaskonna Edustus tunnistab õppelaenu-fondi loomise tähtsaks ja kiire iseloomuga küsimuseks ja teeb juhatusale ülesandeks võimalikult kiires korras kokku kutsuda asjatundjate koosoleku, kuhu kuuluksid Ülikooli, Üliõpilaskonna ja pankade esitajad.

Ksv. V. Adams (org-mata) soovib kõigil kaasvõitlejail, kellel see võimalik, ühel ajal nende konkreetsete sammudega alustada ajakirjanduses plaanikindel küsimuse kõneallavõtmine, mis mõjuks kaasa võimalikule edule.

Järgmisena tuleb otsustamisele kuuluksid majandustoimkonna juhataja korteri küsimus, mis on olnud arutusel viimasel ajal pea igal Edustuse koosolekul.

Ksv! esimees kannab lühidalt ette asjaolusid. Eelmine juhatus otsustas elukorteri andmise majandustoim. juhatajale eitavalt. Küsimuse uuesti otsustamisel valimiste päevil langesid hääled Edustuses pooleks. Praegune juhatus on ruume annud kuni asja lõpuliku otsustamiseni Edustuses.

Ksv! Mägi (kogude r.) Olles nüüd isiklikult majandustoimkonna juhataja kohal, leian, et nii majandustoimkond seesugusena kui ka tema juhataja vajavad tingimata eriruume. Sedasama arvab ka väljaspoolt Edustust eksperdina seletust andma kutsutud endine majandustoimkonna juhataja ksv! Öunapuu (kog.).

Ksv! Kanguri ettepanekul otsustatakse lubada majandustoimkonnale üliõpilasmajas asjaajamisruumid ja asutakse toimkonna juhataja elukorteri küsimuse arutamisele, hoides mõlemaid asju lahus.

Ksv! Muru (korp.) Meie kitsas üliõpilasmajas ei leidu ruume isegi akadeemiliste ühingute nõuete rahuldamiseks. Sellepärast teen ettepaneku majandustoimkonna juhatajale elukorteri üliõpilasmajas mitte lubada.

Ksv! Mägi. Täni sisseantud soovivaalused ruumide saamiseks on viimase rahuldatud, viimati veel Ak. Kirjandusühingule ruume antud.

Ksv. Adams (faktiline märkus). Ei saa pidada rahuldamiseks, kui Akadeemilisele Kirjandusühingule on lubatud pool tuba ühes maleklubiga. A. K. Ü.

laildane tegevus, mida ei saa ühele pulgale seada teiste ühingute omaga, pole seesugustes oludes võimalik, millepärast ei ole veel teada, kas Kirjandusühing saab vastu võtta pakutud nurka.

Ksv! Kangur teeb ettepaneku anda majandustoimkonna juhatajale üks tuba, mis oleks ühtlasi asjaajamisruumiks ja elukorteri, nii et vabaneksid praegused avarad ruumid organisatsioonidele.

Ksv! Adams. Opositsioon vanas Edustuses majandustoimkonna juhataja korteri vastu ei tulnud mitte sellest, et oldi kaasvõitlejale korteri andmise vastu, vaid see oli pigemini tingitud sellest Edustuse traditsioone rikkuvast viisist, millega toimkonna juhataja ruume hankida ja need hinnata enesele pidada oskas. Juhatajale üliõpilasmajas elamisõiguse vastu seesugusena ei oldud ja ei olda praegugi, nagu selgub ka ksv! Kanguri ettepanekust. Kuid sellele viimasele pean vastu vaidlema. Nimelt ei saa põhimõtteliselt pooldada, et arenend tarvetega inivid oleks sunnitud elamaks tarvitama vähem kui ühe toa. Sellepärast ei või üliõpilaskond ka ksv! Mäge panna ühte tuppa majandustoimkonna vanavaraga. Teen ettepaneku anda temale eluruumiks eritoa üliõpilasmajas, mõõduka tasu eest.

Ksv! Muru võtab oma ettepaneku tagasi, ksv! L. Kangur ühineb täies ulatuses ksv! Adamsi ettepanekuga, milline ka hääleteenamusega, ainult kahe hääle vastuolekul, vastu võetakse. Üuri suuruse määramine jääb juhatus hooleks. Nii otsustatakse see väike, kuid tolmusunnitand küsimus samade rühmade ettepanekul üksmeelselt jaatavalt, kes seni asja arvestand — niipea kui asi osutus põhimõtteliselt õigetes ja kõigiti korrekteis rõõbastes.

Esimees teatab, et alles eelmisel koosolekul laekahoidjaks valitud ksv! A. Taalmann (maaalised kogud; mullune majandustoimkonna juhataja) on Edustusest lahkunud, kelle asemele kogud on saatnud Edustusse ksv! Hermann Unt'i (Valgamaa kogud). „Radikaalse bloki“ ettepanekul valitakse ksv! Unt ühel häälel Üliõpilaskonna laekahoidjaks. Haige lugemistoimkonna juhataja ajutiseks asetäitjaks valitakse ksv! L. Kangur (EÜS) ühel häälel. Hatgekassa toimkonda valitakse kahe lahkund liikme asemele ksv! ksv! H. Unt (kogud) ja H. Jaaker (sakslane).

Järgneb seisukoha võtmine Läänemere-Soome keelte professori ja etnograafia dotsentuuri kaotamise kohta.

Ksv! esimees tutvustab asjaoludega. Ülikooli Valitsus ja Nõukogu on Haridusministeeriumi ja V. Valitsuse hääkskiitmisel otsustanud ära kaotada L.-S. keelte professori ja jätta tähtmata etnograafia dotsentuur. Otsuse kinnitamine Riigikogus oleks uueks hoobiks eesti ülikooli filosoofiateaduskonna arenemisele, mis niikuinii oma õppetoolide arvu poolest pandud me teaduskondade seas vaeslapse ossa, kuigi just see teaduskond peab arendama eesti algupärast kultuuri. Eesti rahvuslised teadused jäetakse sootu hooletusse. Loeb ette meie vastavate kultuurasutuste ja lugupeetud kultuurtegelaste memorandumi Riigikogu Juhatusel.

Üliõpilaskonna Edustus otsustab ühel häälel selle protest-memorandumiga ühineda.

Järgneb seisukoha võtmine Tartu Üliõpilaskooperatiivi põhikirja kavandi kohta.

Ksv! esimees tutvustab Ak. Ühistegevuse Seltsi poolt esitatud Üliõpilaskooperatiivi põhikirjaga. Kuna kooperatiiv kannaks nime „üliõpilaskooperatiiv“ ja kuna selle asutamisel on tähtsus üleüliõpilaslikes ulatuses, siis on põhikirjas ette nähtud ka Üliõpilaskonna ametlikude organite osavõtt.

Ksv! Kangur paneb ette kooperatiivi asutamist ja põhikirjakavandit põhimõtteliselt pooldada. Kuna aga põhikirjakavand sisaldab üliõpilaskonnale mittekasulikke punkte ja mõningaid ebaselgusi, siis anda see harilikus korras üldtoimkonnale ümbertöötamiseks, kelle kompetentsi see kuulub.

Ka ksv! Janno leiab, et ei saa niisuguseid küsimusi otsustada ülepääkaela ja pooldab põhikirja andmist üldtoimkonda.

Ksv! Adams paneb ette anda üldtoimkonnale minimaalne — ühenädalaline — tähtaeg lõpuliku põhikirja esitamiseks juhatusel. Praegu aga põhimõtteliselt tunnustada üliõpilaskooperatiiv tarvilikuks.

Ksv! ksv! Kangur ja Adams ühinevad ettepanekutes; ühine ettepanek võetakse vastu ühel häälel.

Läbirääkimiste all esitab ksv! V. Adams ettepaneku: astuda samme Ülikooli lõpetajate märgi ja selle statuudi sisseseadmiseks. Põhjendab märgi soovitatavust. Ettepanek võetakse vastu; algatamine ja Ülikooli Valitsusega läbirääkimine jäetakse Juhatusel hooleks.

Enne koosoleku lõppu võetakse harjumuspäraselt jälle üliõpilasköögi küsimus kõne alla (eelmiselt Edustuselt üle võetud traditsioon?)

Ksv! majandust-juhataja Mägi kurdab, et tarvitajate arv on viimasel ajal langend. Ökonoom töötab kahjuga, eriti meie kõrgendatud puhtuse ja kiiruse nõuete juures (võrreldatagu kas või üliõpilasköögi ja erasöögimajade laudlinu). Ankeet näitab, et nurin toitude kvaliteedi ja kvantiteedi kohta on suurelt jaolt põhjusetu. Ankeedi kaebused on kõik vasturääkivad. See nurin, mis Edustuse kaudu levines, on loonud meie köögile täiesti ebaõiglase halva kuuluse, mille tagajärg on järsk sööjate arvu langus. Ainuke abinõu üli-

õpilasköögi majanduslike aluse kindlustamiseks ja tõstmiseks on sööjate arvu kerkimine.

Ksv! Kangur. Kui asi muidu ei parane, tuleks appi võtta toiduhindade tõstmine langemata hää kvaliteedi juures. Kehvemale tarvitajale võiks anda hinnalandumata hää Edustuse otsust mööda. Üliõpilaskööki välja surra lasta ei tohi.

Ksv! K. Blum (org-mata) ja Mekkart (väikeseltsid) arvustavad üliõpilasköögi toite.

Ksv! K. Laja (väikes.) Oleme jõudnud välja dilemmani: saaksime üliõpilaskööki muuta paremaks, kui oleks rohkem sööjaid ja saaksime rohkem sööjaid, kui köök oleks parem. Soovitab teha reklaami ja propagandat hääle asjale.

Koosolek lõpeb kell 1/212.

Uuest Edustusest esimene mulje võrreldes eelmisega: vaikssem, rahulik. Torkab silma otsuste üksmeel. Eemalviibija ei tunneks ära, kas kõneleja on korporant, „selts“ organiseerimata või „radikaal“. Teravused, protestid, koosolekult lahkumised j. m., mis nii sagedased eelmises Edustuses, puuduvad täiesti. Vist on loodud sõbralik kaastöö „seinast seinani“. Pole ka naljanumbreid: uues Edustuses puuduvad esemed seks. Ajakirjanikudki on päris nukrad, mälestades mõne eelmise Edustuse kuju, mis mõnikord tahtmatult tõstis tuju nende ebatavaliku töö juures.

a.

Akadeemiline kroonika.

E. V. iseseisvuse aastapäeval, 24. veebr. s. a. k. 6 p. l. korraldab ülikooli valitsus sellekohase aktuse. Peale muu on ette nähtud üliõpilaslaul ja vastav kõne.

Üliõpilaste arv 1. veebr. 1927

oli 4771. Teaduskondade järele jaguneb see arv järgmiselt: usuteaduskonnas — 117, õigusteaduskonnas — 1251, majandusteaduskonnas — 971, arsti- ja farmatsia teaduskonnas — 313, farmaatsia osakonnas — 97, filosoofiateaduskonnas — 845, mat.-teaduskonnas —

594, loomaarsti- ja loomakasvatusteaduskonnas — 124 ja põllumajandusteaduskonnas — 456.

1275 õpperahast vabastamise sooviavaldust.

Käesoleval poolaastal on õppe-maksust vabastamist palunud 1275 üliõpilast. 140 ülikooli määrsummadest stipendiumi peale on esitatud 381 palvet.

Kaks uut üliõpilasorganisatsiooni.

Läinud reedel registreeris ülikooli valitsus „Läti Üliõpilaste Seltsi“ ja

corp. „Fraternitas Leholensis“ põhikirjad.

Esimese org-i eesmärgiks on koondada Läti soost üliõpilasi. „Frat. Leholensis“ värvideks on: violett-must-heleroheline.

Tehnilistel põhjustel pidi käesolevast numbrist välja jääma kirjutas eelmises numbris debateerit surmanuhtluse küsimuse kohta, mille järgmises numbris toome Toim.

Vastutav ja päätoimetaja: V. Adams. Toimetuse sekretär: Ed. Roos. Liikmed: R. Palgi, E. Kadak.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Trükkikoda Ed. Bergmann, Tartus.

„Estoking“ jalanõud valmistatakse kõige uuemate mudelite järgi

„Estoking“ jalanõud valmistatakse kõige parematest materjalidest

„Estoking“ jalanõud on seepärast nägusad ja vastupidavad

„Estoking“ jalanõud on sealjuures võrdlemata odavad

„Estoking“ jalanõud on igalpool tuntud ja nõuetavad

Vabriku kaitsemärk

I kl. juuksetööstuse-äri

A. RAUD

Asutatud 1911. aastal.

Äris töötavad ainult I klassi väljaõppinud jõud. Töö kiire, puhas ja korralik.

Jaani tän. 8, Barklai platsi taga, K. Ungeri äri kõrval.

Kohvik ja kondiitri äri **O.Ü. „LINDA“**

Suurturg 2, II korrall

Suurim ja mugavim kohvik Tartus.

Alati saadaval kõrges häädukes kõiksugu kondiitri saadused ja mitmesugused joogid.

Tellimised tortide, kringlite, stritselite jne. pääle fäidetakse korralikult.

Tellimiste päält üliõp.-organisatsioon. hinnaalandus

Igapäev k. 5-7 p. I. kontsert-muusika.

Rätsepaäri

Max Johanson

Tallinn, Lühikejalg nr. 6. Kõnetraat 30-89.

Teatab oma austatud tellijatele, et rikkalikus valikus hooaja moodsad riided on kohale jõudnud Inglismaalt.

Uuemad Londoni uudised.

Roman Gutmann

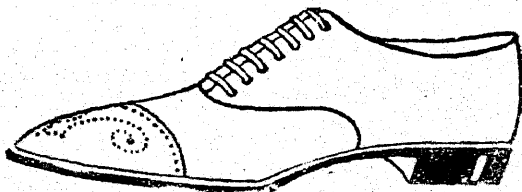
Kompveki- ja shokolaaditööstus.

Vallikraavi t. nr. 8. Kõnetr. 500.

Asut. 1905. a.

Saapatööstus ja -kauplus
A. JOSSET,

asut. 1895. a. :: Tartus, KÜüni t. 4,

Soovitab jalanõusid kõrges häädukes ning täieliku vastutusega töö eest.

Moe-, pudu- ja pesuäri VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2. -- Kõnetr. 4-81.

Alaliselt suur valik: värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester- ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid hooaja moe-, pudu- ja pesukaupu.

Vihmavarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värves.

D. M. C. käsitööniite.

Lastesaapaid, tennis-, võimlemise- ja hommikkingi.

Meester., naister. ja laste **kalosse.** Igasugune kor- ralik auruga **riietevoitmine.**

Hinnad võistlemata odavad. Müük suurel ja väikesel arvil.

Üliõpilastele 5–10% hinnaalandust!

Iga rahva ja riigi olemasolu ja tulevik oleneb suurel määral sellest, milline on ta tõusev põlv — noorsugu. Ja ka meie. Et see ideaalne, otsiv, tõusev, julge ja püüeterikas oleks, seda tahab Eesti Koolinoorsoo Keskliidu ajakiri

„Tõusmed“

Astudes üle esimese aastakäigu läve teise aastakäigu radadele tahab noorsoo ajakiri „Tõusmed“, nagu varemgi, Eesti koolinoorsugu juhtida meie omapärase rahvusliku kultuuri ja tõsise isamaalsuse juurde.

„Tõusmed“ ei ole mitte ainult noorte ajakiri noortele, vaid ka vanematele, sest temale teevad kaastööd päale noorte ka vanemad, meie silmapaistvamad rahvajuhid, kirjanikud, kunstnikud, seltskonna- ja koolitegelased, üli- ja keskkooli õppejõud jne. Seepärast on „Tõusmed“ vanemaiski ringkondades loetud ja vastuvõetav ajakiri, eriti aga just neis, kes mõtlevad rahvuslikult ja kellele tähtsuset pole kasvava põlve maitse ja tunne.

„Tõusmed“ on ilmunud vaid üks aasta, kuid juba selle aja jooksul on ta võitnud laia lugejaskonna sümpaatiat. Ajakirja väljaandja — Eesti Koolinoorsoo Keskliit ja toimetus, tahavad omalt poolt kõik teha, et „Tõusmete“ sisuline külg järk-järgult ikka veel tiheneks. Selle arengut on kõrvalseisjad ja ka ajakirjandus juba toonitanudki. Uuest aastakäigust päale on aga selleks veel enam eeldusi, sest kaastööliste pere on tuntavalt suurendatud.

„Tõusmete“ möödunud aastakäigu tähtsamatest ja tuntumatest kaastöölistest olgu nimetatud: K. Aben, K. Ehrmann, V. Ernits, B. Ingel, R. Janno, A. Jürgenstein, V. Helanen, P. Kanarik, A. Käsebier, J. Manninen, Ed. Nukk, J. Pert, M. Pukits, M. Raud, E. Raudsepp, Ed. Roos, A. Roose, A. Tammann, Ed. Tennmann, A. Vesilo ja hulk teisi.

Noorsoo ajakiri „Tõusmed“ ilmub 1927. aastal kuus korda, suures kaustas, vähemalt ühe trükipoogna suuruses. Ta maitsekale välimusele pühendatakse tõsiselt tähelepanu.

Noorsoo ajakiri „Tõusmed“ on odavam ajakiri. Aastakäik maksab 100, pool aastakäiku 60 marka, üksiknumber 25 marka. Ajakirja saab tellida kõigist postkontoritest.

Eesti Koolinoorsoo Keskliit, Tartus, postkast 140.

Hind 25 marka.

Trükkkoda Ed. Bergmann, Tartus.

ESTI
RAHVUSRAHMATUKOOL
AM